

Remundi Lulli Eremitę diuinitus
illuminati in Rhetoricę Isagoge
perspicacibus ingeniis expectata.

Venundatur in Ascensianis aedibus.

**Remigius rufus candidus Aquitanus. Antonio bohero the-
 faurario regio & Francisco eius fratri canotenfi præposito
 ingenuis adolescentibus foelicitatem.**

RATVLOR Egregiæ indoli vestre mo-
 rumq; suauitati quibus splendide illustra-
 ti estis generosi adolescentes: gratulor ite-
 dem mihi fortunæq; meæ q̄ a me insti-
 tuēdi tales occurrissis: quales iam pridem
 exoptaueram vtpote modesti faciles be-
 nigni: mihi deniq; vobis imperanti non
 segniter obtemperantes, Nam tametsi
 priore intuitu rigida appareant literarū
 rudimenta his potissimū qui suauiter in
 gremio luxuriātis fortunę enutricati fue-
 rint: nunq̄ tamen arroganter repugna-
 stis: verū illud. M. Porcij Catonis toga-
 torum eloquentissimi vobis a me identi-

dem repetitum: quo ait literarū radices amaras esse fructus vero iucūdi-
 res facile persuasum habuissis: quo deinde factū est vt spe vberioris fructus
 ductu in pulcherrimo musarū stadio ac florētissimo literarū campo hucusq;
 magnanime certaueritis: frugemq; vberriam non sine magna omnium ad-
 miratione retuleritis. Superest bene cœptum opus auspicationi omine
 absolueret, ad qd foelicissimum vobis suppedabit adminiculū Remundi
 Iulli doctoris illuminati Rhetorice: omnigena bene dicendi copia scatur-
 tiens: opus dubio procul admirandum: vtpote a deo optimo maximo cō-
 cessum: veluti reliqua eius opera numero supra milia quatuor ab eo vt pie
 credimus diuine reposita. quam quidem Rhetoricen impellente Bernardo
 Iauinetha amico nostro, Remūdi studiosissimo atq; in eius disciplina im-
 pense edocto veluti primitias quasdam primā in lucem idcirco damus q̄
 in eam vires omnis neruosiq; ita impendit vt opus vndecūq; absolutissi-
 mū conflaret vtq; in eo tanq̄ in nitidissimo speculo omnium disciplinarum
 imaginem contemplan, vel potius mirari, liceat. Nam cum oratorem esse
 oporteat polyhistora & orbem illū disciplinarum quē encyclopedian vo-
 cant diligenter percillere: voluit breuiter & succincte illa complecti quæ
 vniuscuiusq; disciplinæ perceptionem concernunt. quo fit vt tanta scateat
 vbertate copia facultate ac varietate omnium quę in cælo & terra collocā-
 tur: vt nesciam an illius vobis lectio vtilior an voluptuosior futura sit.
 Quare hunc libellum colite adamate admiremini: qui longo tēporis cur-
 riculo squalidus & puluerulentus situ & carne sparsus delituit. Vobis enim
 secundis auribus dicatur. atq; tanq̄ enchiridion (vt in prociuctu omnia vo-
 bis succurrant) in manu geritote, Valete & me vt corpissis perpetuo ad-
 mate. Parrhisij ad Kalendas, Octob. anni. M. D. XV.

Rhetorice

Remundi Lulli anachoritę diuinitus illuminati
in rhetorice Isagoge. IHESVS MARIA.

Deus cum tua ope & gratia incipit ars rhetorica quę
chalcimia verborum nuncupatur.

EX tenebris lux ipsa emergit. Ipse enim po-
suit tenebras latibulū suū q̄ apparuit ī mō
te circūdato caligine & nebula. Exodi. xix.
Qui rationē dicēdi discere volūt / opus ha-
hent vt eam silētio adipiscantur. Hinc si-
lentium Pythagorę.

Perfunctorie attingunt oēs artes ī hac scia.

Oratoris officium est posse dicere de rebus / inquantū perti-
nent ad remp. & vtilitatē ciuilem / necnon ad causas.

Homo est aīal articulate loquens, Palamedes autē per cauila-
tionem Vlyssis dicitur alphabetū didicisse a gruibus.

Tota ars dicendi diuiditur in { Subiecta
Et Applicationes.

Subiecta quę pleriq; locos seu terminos siue res appellant /
in toto sunt nouem. Deus. Angelus. Cælum. Homo. Imagi-
natiua. Sēsitīua. Vegetatiua. Elemētiua. Instrumētatiua.
Et dicitur subiecta / quia de iis principaliter loquimur: aut
quia ab iis sumuntur confirmationes & confutationes.

Ab oībus subiectis sumunt cōfirmationes { Auēnticę
Silitudinarie
Exēplariter.

Instrumentatiuū est subiectū quo intelligūtur omnia instru-
menta quę vnicuiq; in sua operatione inseruire possunt.

Instrumenta sunt in triplici differentia { Naturalia,
Artificialia,
Moralia,

Remundi Lulli

Naturalia sunt vbi res vtitur p̄ibus sibi cognatis : aut ali quibus extra se; quæ natura in vsum aliquem formauit. Et sic dicimus oculos instrumenta visionis : pedes ambulationis. Itē angelos, cœlum, homines, instrumenta dei: Equum, Asinum, Bouem, instrumenta hominis.

Artificialia q̄ ab artificio aut industria rebus inferuiunt ad earum operationes: & sic dicimus malleum instrumentū findendi: forpicem scindendi: & securim secandi .

Moralia sunt illa quibus mores nostros componimus & corrigimus aut deprauamus vt virtutes & vitia. Sic iustitia est instrumentū quo iustus agit iuste. Iniustitia quo iniuste. Instrumenta naturalia & artificialia sic se habent vt illis vtamur & ad bonum & ad malū. Moralia vero proprie aut tantum in bonum si sunt virtutes / aut tantum in malum si sunt vitia vsum sui nobis præbent: q̄q̄ est quedam cognatio vitiorum cum virtutib⁹: vt cum dicim⁹ Superbos, magnificos Temerarios, fortes, Leues, faciles. Adulatores, comes. Timidos, humiles. Ignauos, mites. Garrulos, eloquentes. Prodigos, liberales. Auaros, frugi. Pertinaces, constātes. Vnde illud poetæ.

Et mala sunt vicina bonis: errore sub illo

Pro vitio virtus crimina sæpe tulit.

Sub instrumento subiecto cōprehendunt etiam omnia p̄dicamenta accidentium: & omnia accidentia totius mundi

Instrumentum potest se habere in oratione vt sit aut

Principale propositum. Accessorium.

Principale propositum: vt cum absolute dicendum est de securi: vel de paternitate / vel de iustitia: vel ingratitude : & sic manendum est sub instrumento.

Accessoriū: vt cū dicendū est de calore ignis: nam instrumentum calor accidit elemento quod est ignis : sic contingit dicere de mansuetudine Dauidis: iustitia Traiani.

Rhetorice

Accidens est id quod non habet esse per se sed in alio.

Accidentia predicamenta sunt noue: vt patet apud Aristotelē. Vnicuique autē predicamento absolute considerato possunt applicari omnia alia predicamenta: vt cum dicimus albedinem magnam: aut actionem fortem.

Predicamenta nouem accidentia sunt hæc.

Quantitas. Qualitas. Ad aliquid. Actio. Passio. Situs. Habitus. Vbi. Quando.

Instrumenta & accidentia applicari possunt ad omnia genera causarum: demonstratiuum, deliberatiuum, iudiciale. vt patet in exemplis. Applicatur enim,

Quantitas, vt cum laudamus Platonem ab humeris latis: & a precordiis magnis.

Qualitas, vt cum laudamus eius sapientiam.

Ad aliquid, vt cum laudamus preceptionem eius & discipulos.

Actio, vt cum recensemus eius opera & res gestas.

Passio, vt cum laudamus eum a patientia & laborum tolerantia.

Situs, vt cum laudamus eum a symmetria membrorum.

Habitus, notatur in vestibus eius vt in pallio Diogenis.

Vbi, vt in consideratione patrie: peregrinationum in siciliam &c.

Quando, quo tempore claruit, qua mundi etate: quid noui tunc accidit Plura exempla collige ex biblia vt de Golia. i. reg. xvii. Et de sancto Ioanne Baptista: Cui erat vestis de pilis camelorum: & zona pellicea circa lumbos eius.

Et nota ita procedi per vitia. Eleganter enim laudamus virtutem / si prius laudamus viciū. Et simile est de Vituperio.

Elementatiuum est subiectum, quo intelliguntur quatuor elementa simplicia principaliter: & quæ ex illis composita sunt: ita vt sensu & vita careant.

In elementis — Gradus, vt sunt simplex compositio, mixtio digestio, considerant. — Situs, Actio, Passio, Quies, Motus.

Elementa sunt in duplici differentia perfecta & imperfecta.

Perfecta, vt ex metallis aurum & argentum. Ex animalibus.

Remundi Lulli

gressibilibus homo. Ex volatilibus Aquila.
Imperfecta, vt plūbū, Talpa, Vermes, & filia s̄m grad⁹ suos.
Elementa veniunt ad omne genus causarū accōmodatiua.

¶ In iudiciali genere Consideratur.

Terra, vt de agris diuidendis; de terrē moru.

Aqua, vt de aqua pluuiāli arcenda &c.

Aer, vt de molendinis vento mobilibus.

Ignis, vt de incendio, ruina, conflagratione.

¶ In deliberatiuo Consideratur.

Terra, vt cum dicimus de finibus regnorū & imperiorum.

Aqua, vt secundum accessum & recessum maris.

Aer, vt cum eligitur in praelio ventus a tergo.

Ignis, vt cum deliberatur an castra hostium nocturno tempore inuadi debeant an diurno.

¶ In demonstratiuo Consideratur.

Terra, cū laudamus eam a frugibus, hominib⁹ mineris, &c.

Aqua, vt mater aquarum est mare; nilus; iſter. et moſes laudauit terrā promissionis ab aquis quia cęlitus irrigaretur.

Aer, vt commoditas venti laudatur: & lenitas zephyri.

Ignis, vt vitę dator & origo. Et mystice nota q̄ plurima de his omnibus.

¶ Sūt autē elementa vel principale propositū orationis: vel Accessorium vt etiam de demonstratiuo dictum est.

Sed in laudando oportet duplicem habere cōsiderationem.

Laudamus enim vel per affirmationes: vel per negationes.

Comprehensa sub elementatiuo sunt.

Margarite, metalla, impressiones aeris, vt niues, grandines, ros, pruina, nebula, comete, bolides & his similia.

De Vegetatiuo.

Vegetatiuū est instrumentū quo intelligūtur oīa quę aīantur: animātia, vegetatiua & partes earum, vt sunt arbores, Herbe, Semina, Flores, Lucus, Gramina, Etiā ligna mortua, Cortices, Fœnū, Cordū, Poma & ceteri fructus omnes.

Rhetorice

Hic nota applicationem ad medicinas simplices copiose. nã
hil est enim adeo parũ, adeoq; vile quod nã plurimũ cõmo
di habeat; de quo multa se offerãt oratori: Et de summis ad
infima; & ab imis ad summa ascendere & descẽdere per gra
dus causarum oratorem oportet.

Salomon disputauit de cedro libani vsq; ad hisopum parie
tis vt est. iiii. ca. regum. iiii.

Omnia vegetatiua sunt morti obnoxia.

Vegetatiua se habẽt vt — Principale: vt dum dicendum
est de balsamo.
sunt propositum vel — Accessorium vt: dũ de arbori
bus italię dicendum.

Herbas dicimus quęcũq; nã lignitant. seu ligna producũt.
Frutices qui nã excreũt ad iustam mensuram arboris.

Plantę sunt. — Fœcundæ
— Steriles

Planta triplex — Domestica
— Hortensis
— Syluestris

Plantarum quędam — Mascule quę citius pullulant
— Fœminę q̄ maiora folia emittũt.

De Sensitiuo.

Sensitiuum est subiectum quo intelligũtur animalia in qui
bus nã apparẽt iudicia sensuum interiorũ vt sunt vermes;
muscę; talpę; & his similia quę dicimus aialia imperfecta.

Vnũquodq; tamẽ in suo genere potest demonstrari perfectũ.
vidit enim deus cũcta quę fecerat & erant valde bona.

De Imaginatio.

Imaginatiuũ est subiectũ: quo intelliguntur aialia perfectio
ra in quibus apparent iudicia sensuũ interiorum vt in cani
bus memoria. in ouibus electio. in vulpe fraus & his similia.

Remundi Lulli

Dixit aialium quae considerari oportet sunt enim quaedam

- Terrestria, oues & boues pecora campi
- Aquilia, pisces maris et quae pabulant scintillas maris
- Volatilia, volucres caeli & aues pennatae.
- Ignea, ut phoenix qui se igni reuiuificat Et pyrausta quod aialium uiuit in fornacibus cypri. Pli. & salamandra secundum aliquos.

Amphibia quae uiuunt in aqua & terra, ut ranae phoca anates: anseres: castores, Crocodrilli.

Item alia sunt Solipedia solidos pedes habentia: ut equus mulus asinus.

Bifulca in duo fissos habentia: ut oues: boues caprae porci.

Multifida in multos articulos fissos habentia: ut aues, canes.

Item alia sunt

{	Vnipara	Elephas	Equus	
	paucipara	vacca	capra	
	Multipara	Canis	Homo	fusus.

Item alia

- Ligna ut vermes rodentes ligna teredines
- Lanea ut tineae blattae nocentia lanx & bobyces
- Mystica ut aialia ezechielis et Io, in apocalypsi

In laudando res vel vituperando oportet oratorem respectum habere eorum apud quos dicit. Porcus enim si in oratione veniat apud iudaeos vituperandus est. Apud boios vero laudandus. Pediculi apud hungaros non satis tute vituperantur. Ciconia apud Thessalos occidere capitale est. Ibis apud aegyptios. Ibis enim apud aegyptios in maxima ueneratione fuit. Oportet praeterea aialia considerare secundum omnia praedicta meta ut secundum ipsorum magnitudines: partus / industrias / utilitates regiones, etates harmoniam ac compositionis symmetriam pelles & filia Ciconiae docuerunt nos uti clisteribus. Serpentes: feniculo Canes palam fecerunt utilitatem vomitus Iruindines Celidonium. Ceruus diptamum aperuit Araneae cadunt cum domibus suis ante ruinas domorum. Pli. Formicae exemplo docent esse laborandum.

De musca fecit orationem Lucianus: & Homerus copauit magnanimos duces in plio vsq; adeo constantes: & regredientes multis quae semel pulsatae non meminerunt secundo piculum euitare.

Rhetorice

In aialib⁹ oportet considerari

- Mansuetudinē ouis Similitudinē simiē.
- Amititiā tuturum Imitationē hyenę
- Auguria vulturū Proprietates ouīū

Leena semel tantum in vita parit secundū herodotum ppter acutię ynquiculorū foetus. Aristoteles cōtrariū asseruit.

Homo est subiectū in quo omnia aialia subiecta considerari possunt & superiora; & inferiora. Ideo dictus microcosmos quia habet participia & cōiūctiōnes cū oībus reb⁹ mundi.

Consideratur homo vel secundū aīam vel scđm corpus.

Consideratur aīa secundū

- Intellectū
- Vitam a
- Appetitū

- Capite
- corde a
- Renib⁹

- Deo.
- Cęlo.
- Elementis.

Consideratur corpus secundū mēbra

- Principalia
- Minus principalia.

Principalia sunt quatuor Cerebrum, Cor, hepar, Renes.

Minus principalia consideremus ibi

- Offa. 248.
- Neros
- Venas
- Arterias
- Musculos. 520.
- Chordas
- Ligamenta
- Ventres.

De homine oportet præterea considerare omnia prædicamenta vt secundū corpus & animam Magnitudinem; Gen⁹. virtutes. Opera. Labores; Patriā. Aetates Harmoniā cōpōsitiōnis & vestimētōrū habitū. Præterea etiā secundū linguas; Artificia; consuetudines; Dona naturæ peculiarīa vt psilli quibus venena non nocent. & elementa; Nam

Homīnū quidam sūt

- Terrestres vt agricolę & Metallariū.
- Aquatici vt nautę & piscatores.
- Aerei vt funambuli & schenobatę.
- Ignei vt fabri. Cyclopes.

Sūt etiam Homines.

- Domestici vt ciuiles
- Syluestres vt fauni; & satyri.
- Carbonariū; ruricolę.

Membra secundū situs domestica scilicet quæ ad interiora respiciunt & syluestria quæ hirsuta magis.

Remundi Lulli

Nulla aetas hominis peculiaribus sibi vacat virtutibus / sic etiam nulla singularibus miseriis & calamitatibus.

Oportet etiam hominē considerare mystice vt qui homines erant tempore gratiæ, tempore legis, & quales in prophetis frequenter legimus.

¶ De Cœlo.

Cœlum est subiectū quo intelligūtur omnes spheræ & chori stellarū spirituum & angelorum; & vt oīa alia subiecta possunt considerari vel naturaliter vel mystice ita etiā cœlū: vt cum dicimus cœli enarrant gloriam dei. i. apostoli.

Cœlū se habet vel vt

Principale propositum

Accessorium

Principale propositum: vt cū dī de cœlo simpliciter: vbi lat⁹ cāpus paret astronomis & philosophis naturalib⁹

Accessoriū vt cū dicēdū est de motu: lumie: influētia: fato: tpe vere: estate: accessorie nobis semper in his occurrit cœlum.

Omnia referendo ad causas cœli: naturas animalium: fertilitatem terræ, Mores hoīm & his similia: vt columbam ad dicimus Veneri: picum Marti.

Oportet autē in hoc subiecto meminisse eorū quæ scripserūt astronomi de cœlo: & generales habere diuisiones cœli & terræ, circularum, signorum, temporum, & mystice recordari aliquā & eorum quæ poeta fabulantur de cœlo.

De Angelo.

Angelus est subiectū quo intelligūtur spiritus ad imaginē dei facti in quibus diuina imago relucet: & non solū angeli veri & boni verū etiā diaboli & angeli mystici vt. iiii. Regū Angeli pacis amare stebant. Et etiā Christ⁹ ipse. Esaias em̄ dicit. Magni consilii Christ⁹ erit angelus: vnctus: & angel⁹ cum gladio. Gene. iiii. & iterum. xviii. Venerunt tres angeli ad Abraham: & Esa. vi. Vbi angelus cū carbone purgavit labia Esaiæ: Hic nota Hierarchias angelorū ternas: & cuiuslibet hierarchiæ chorus etiā ternos: De his Dionysius: & tota sacra scriptura vbiq; plena est vberime.

Rhetorice

Summa	Media	infima hierarchia.
Cherubin	Dñationes	Virtutes
Seraphin	Principatus	Archangeli.
Throni	Potestates	Angeli

In considerando angelos oportet respectum habere ad facilitatem apprehensionis & perfectionem maiorem vel minorem; & quomodo & quare sint alati: forte propter muscas, nota facietiam. Et multitudinem & magnitudinem immo secundum omnia prædicamenta considera eos.

Milia milium ministrabant ei & decies milia militum volabant ante eum.

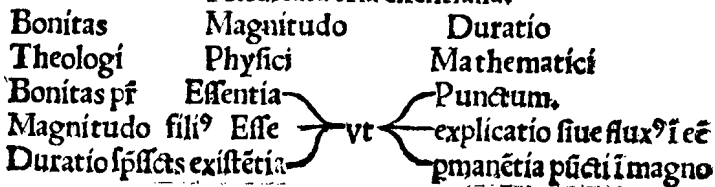
De Deo.

Deus subiectus est quo includit deus verus & etiam idola & dii poetarum & sacerdotes & principes: vt dixi Dii estis & filii excelsi: vbi de rebus maximis contingit sermonem facere de beatus parce loqui. ppositio Dionysii de diuinis nominibus Sed in consideratione huius subiecti habendus est respectus omnium rerum ad deum qui sunt tanquam instrumenta sua: & vt ipse sit finis, principium, medium, & omnia: & quod ipsi militent omnia. Præterea eius bonitas patebit in prædicatis.

Sequitur de prædicatis quæ numero sunt nouem: videlicet, Bonitas: Magnitudo: Duratio: Potestas: Sapientia: Voluntas: Virtus: Veritas: Gloria. Et dicuntur prædicata quia per aliquem modum prædicationis prædicantur de subiectis.

Ex ipsis vero subiectis possunt etiam fieri prædicata: vt cum dicimus Paulus diuinus: Paulus humanus: hisopinus per hisopum in sacris literis significat humilitas. Et illa nouem prædicant de omnibus rebus mundi: & vnus de omnibus & omnia de omnibus: sed non vniuersimter, bonitas eius se prædicat primo de deo & respectiue de angelis.

Prædicata tria essentialia.

Remūdi Lulli

Vt vnitas virtualiter est oīs nūerus ita pūctū oīs quāritas. Sic bonitas vt pūctū non potest se explicare sine effluxu ī magnitudinē: Duratio autē hēt se vt pūctū ne imaginemur illū fluxū infinitū. Bonitas est pūctū & termin⁹ oīs appetit⁹. pmanēs vniuscūsq; rei fm se vt q̄ demōes sūt boni.

Bonitas. { Fluens quā habet vna res respectu alterius: vt bonitas hoīs erga deum homines arbores &c. Molis & illa est propria rebus corporalibus.

Magnitudo. { Virtutis & illa est spiritalium et virium. Permanēs & ē eorū q̄ nō crescūt nec decrescūt. vt celi succrescēs q̄ ē mutabil⁹ & successiuavt hoīs aialū

Duratio. { Aeterna quæ soli deo congruit & nulli alii. Aeuina eorū q̄ si, carēt & pūctū hūerūt vt āgelorū. Tēporalis eorū q̄ ceperūt & definūt ī tpe. & tñ dñt nō em̄ q̄llit definit ceru⁹ & homo: elephas & canis

Est autē vix vlla res de qua bonitas min⁹ p̄dicari queat / & cui periculosi⁹ accōmodet̄ q̄ mulieri: Dixit em̄ sapiēs, Qui inuenit mulierē bonā inuenit bonū: Iuriscōsulti dicūt: De⁹ est remunerator aduerbiorū nō noīm: magis respicit act⁹ nros vt bene fiant q̄ vt boni sint: per participationē omnis res mundi est bona: per essentiam tamē solus deus.

Dionysi⁹ de diuinis noīb⁹: De⁹ est oīs vitę essentięq; pūctū atq; cā ob ppriā bonitatē: oīa vt eēt: pducētē & cōseruatē. Hic tangit alia tria p̄dicata quę sunt. Causalia.

Potestas: Sapientia: Voluntas.

Theologicę   Physicę   Mathematicę

Potestas   Pater   Mens   Pūctum

Sapientia   Verbum   Mundus   Linea

Voluntas   Amor   Nexus   Superficiēs

Potestas est ī oī re mūdi sed nō vniformiter etiā in elemētis hīnc dictū est ī p̄sō. Tu domnaris potestati maris: Abusue: oportet autē illis vocabul⁹ abuti, nā abuti est vti ī illa sciētia.

Rhetorice

Ordinaria q̄ procedit ex causis secundis.

Potentia
dei.

Absoluta q̄ de⁹ opat absq̄ medio carū scđarū

Prās.

Natal' ē ī oīb⁹ vt potētē mar' ē submerger' naues

Legitima & sic illud possumus qđ iure possum⁹.

Violenta vt si aburitur quis virtutib⁹. & virib⁹.

☉ Sapiētia attribuitur etiam irrationalibus vt Iob vbi de
strutione loquitur cap. xxxix. dicit. Negauit ei de⁹ sapiētiā
& nō dedit illi intelligentiam. & formicę inest sapiētia vt Sa
lo. puer. vi. Vade ad formicā o piger & cōsidera vias eius &
dīce sapiētiā.

Sapiētia

Diuina q̄ ē ī cōtēplatiōe & supra hoīez: defursū

Terrena humana diabólica q̄ vt Iacobus dixit
coram deo est stultitia fluxa caduca & instabilis.

Sol⁹ sapiēs diues: & nemo nisi ipse & si distort⁹ tñ formosus.

Sapiētia

Aīalis dī mag' accōmodato vocabulo instict⁹.

Hūana est in rebus agēdis & cōtēplādīs large.

Angelica est in contemplatione diuini amoris

Diuina est per se & primo sapiētia veri dei.

Apłus dicit elegit deus stulta vt sapiētiā huius mundi cō
funderet: & .vii. sapiētię Sapiētia est emanatio claritudinis
oīporentis dei: & est imago bonitatis ei⁹: & psal: Lucerna p
dibus meis verbum tuum. per pedes in sacris literis intelli
gimus affectus intrinsecus.

☉ Voluntas est id per quod bonitas magnitudo & c. sunt de
siderabilia vel amabilia aut volibilia. si sonat aurib⁹ ita dice
re: & in rebus q̄ ratione carent magis pprie id quod hīc vo
luntatem dicimus appellabim⁹ appetitum. vt volūtas rerū
grauium est vt naturaliter descendāt. appetitus. Boetius de
cōso. Duo sunt principia actuum humanorum videlicet vo
luntas & potestas. Sapiētia autem media est: quia alia duo
oīno videntur caca nisi intercedat lumē sapiētię.

Remūdi Lulli

Prædicata Finalia.

	Virtus	Veritas	Gloria.
	Theologicæ	Physicæ	Mathematicæ.
Virtus	Pater	Potentia	Centrum
Veritas	Filius	Actus	Diameter
Gloria	Spūssanct⁹,	Nexus	Circulus.

Vbicūq; mētione facimus alicui⁹ virtutis debet nobis statī succurrere cōtrariū ei⁹ ī excessu vī defectu: si se accōmode t. Virt⁹ est p̄cipiū oīs opatiōis secūdū phycos & oēs, hētq; symbolū maximū cū potētia ita vt vnū p̄ alto plerūq; ponat

Virtutes sunt
multiplices.

- Naturales.
- Medicinales.
- Theologicæ.
- Morales.

Naturales q̄ sunt in oībus reb⁹ & subiectis in cēlo virt⁹ (hæc est frigida & temperata: & chor⁹ angelorū q̄ dicūt virtutes

Medicinales

- Aīalis in cerebro Attractiua.
- Vitalis in corde Retentiua.
- Naturalis in hepate Digestiua.
- Expulsiua.

Theologicæ

- Fides
- Spes
- Charitas

Gratiæ

- gratis datæ
- Gratum facientes

Morales.

- Iustitia Magnanimitas Humilitas
- Prudentia Liberalitas. Religio
- Fortitudo Castitas. Patientia
- Modestia Constantia Clæmentia.

Virt⁹

- Mulieris ē supellectilē ordinat & res domesticas
- Viri puidere & ī negotiis suis esse sedulum
- Pueri p̄ se ferre verecundiā ac indicī bonē īdolis
- Senis cōsilio valere et autoritatē sibi conciliasse.

Socrates apud Platonem fatetur se nō posse diffinire qd sit virtus.

Rhetorice

¶ Veritas vt lux in oibus reb⁹ sedē posuit. se autē habet quo dāmō quasi vt finis sapientiā: quia oē studiū sit ppter veritatem. Est apud Platonem dialogus; Hippias minor vbi p lō gū sermonē de veritate & mendacio tractatur.

Veritas. — Theologica, scilicet fidei cui⁹ cōtrariū ē hēresis. i il la veritate nihil hēsitare aut disputare licet
— Physica q̄ ē adaptatio rei intellectu ad intellectū & il la est i oibus subiectis scđm ordinē cōsiderando
— Ethica q̄ cōsistit i opatione & sic dicim⁹ quēpiā ve re deuotū & hypocritā fite & hoies falsos

¶ Gloria ē finalis delectatio vbi appetit⁹ vnus cuiusq; gescit & illa similit currit p omnia subiecta secđm suos gradus.

Gloria est aut — Theologica
— Physica
— Humana

Theologica ē illa glia eterna q̄ ē oib⁹ scis bñtudo & finis ad quē oēs laboram⁹.

Physica ē sūmi boni fruitio & suę nature triumph⁹. Vt glia grauiū ē puenisse ad cētrum, Leuiū ad summum, Arborum peruenisse ad fructum.

Hūana est scđm ppositū hoīm diuersa, p illa omnes laboramus et est quodammodo stimulus virtutis.

Bion. Gloria est a⁹oz mē. Seneca. Glia est vmbra virtutis
Prædicata respectiua.

¶ Segtur de respectiuis quorū etiā nūero sūt nouē & priunt i trī ternarios fm ordinē videlicet hos Differētia, Cōcordia Oppositio, Prīcipiū, mediū, finis. Maioritas eq̄litas Minoritas. Et dicuntur illi termini respectiui seu loci capacissimi i qbus ordo rerū cōsiderat facillime & copiosissime & prim⁹ quidē ternarius est per æquiparationem: Secundus per suppositionem: Tertius per excessum & diminutionem accidē talem. Et sic de omnibus rebus mundi illa tria possunt cōsiderari valde copiose

Remundi Lullí

Differentia, Concordia, Contrarietas,
Differentiæ officium est vt rem a re distinguat: Et ita sub il
lo termino cōsideramus si sit aliqua ratio distinctionis in eo
quod orationi nostrę opponitur, vbi considerabimus distinc
tiones rerum & alterationes,

Non est tamen lis adeo capitalis & extrema inter res diffe
rentes, sicut inter oppositas. Nam differētię multę compa
tiantur se in plarísq; simul vt risibile: flebile. sermocionale.
nec laborant pro destructione vt opposita,

Differētia rerum.

- Essentialis, vt rationale hoīs est differētia.
- Accidērial' cōis vt dñari: ppria vt risibilitas
- Generica, & sic lapis differt ab homine.
- Specifica, & sic homo differt ab equo.
- Indiuidualis, & sic Petrus differt a Paulo.
- Moralis, & sic religio differt a religione.
- Oīm ab inuicē, vnde tot sensus quot capita:
et mille hoīm species & rerū discolor vsus.

In homine oportet etiā cōsiderare differētiās omniū prædi
camentorū & etiā i qualibet re mūdi: puta Magnitudinis
Scientię. Dominationis. Laboris. Patientię. Patrię. Aetatis.
Habitus qui est in vestimento.

Item differentias sonorum colorum saporum.

In habitu humano tot sunt differentiæ vt videantur hoēs
omniū aliarū rerum indumēta induisse. Omnia vanitas.

¶ Concordiæ vinculum a summo vsq; ad infima durat.

Est enim qdā vnīuersalis amicitia oīm rerū in qua oīa parti
cipant: & illū nexum pleriq; vt homerus aureā mūdi cathe
nam appellāt cingulū veneris seu vinculū nature: siue sym
bolū qd res iter se habēt. Est quot species nobis fingimus dif
ferētię: tot licet etiā fingere cōcordię. Ex cōcordatiā inter
deum & angelū: inter angelū & diabolū inter hominem
& angelum est etiā differentia.

Hic nota cōcordatiā, S. Frācisçi cū Christo i stigmatib; ve

Rhetorice

ste cinerea qua significatur humilitas: cingulo quo representatur captiuitas.

Contrarietas seu oppositio est capitalis lis rerū contra se inuicem pugnantium: & extrema quibus nullum est vel potest esse vinculum concordie vt esse & nō esse.

Lis & amicitia apud Platonem per longum demonstrantur esse p̄cipia rerū omnium. Hic nota orationē de odio seu lite.

Opposita
q̄dā sunt, { Contrarie vt album & nigrum.
                  { Relatiue vt pater & filius.
                  { Priuatiue vt lux & tenebrę.
                  { Contradictorie vt esse & non esse.

Omnia iura eo pertinent vt mitigetur contrarietas rerum Cum dicimus substantię nihil esse contrarium intelligendū est de contrarietate rerū accidētali & non substantiali.

Principium

Medium

Finis.

Principium

Pater

Punctum

Medium

Fili⁹

Fluxus

Finis

Spiritus

Status

Principium habet se latissime ad omnes res mundi: omnesq̄ scientias, v̄sq̄ adeo vt omnibus rebus applicari queat.

Prin-
cipiū
multi
plex, { Ordinale, quod habet rationē aliquā prioritatis.
          { Originale, vnde aliqd̄ scaturit & originē sumpsit.
          { Principale, a quo res primum dependet.
          { Occasionale qd̄ est alicuius occasionalis causa.
          { Quantificatiuū ratioē cui⁹ res fiūt q̄te & sic p̄ oīa
          { Temporale est statim cū motu. (p̄dicamēta.

Causale, { Materiale.
          { Formale
          { Efficiens. Scire est rē p̄ causas cognoscere.
          { Finale.

Remundi Lulli

Res male sunt aliquando principia bonorum; & res bone male
 lorum, vt lex secundū Paulū: fuit principiu & causa peccati, &
 vt Sallustius inquit: Omnia mala exempla ex bonis rebus or-
 ta sunt: & contra, vitia dicuntur etiam esse principiu occa-
 sionale iurium & legum: et vt dicit Seneca, vix quisq̄ in bo-
 num nisi ex malo transit,

Principiū { Grāmaticę sūt literę characteres & elemēta. i.
 soni significati p characteres, & hic nota bene
 devirtute cōsonātii q̄io pferant voce equali.
 Logice sunt ppositiōes per se notę & illa sunt
 omnium scientiarū principia.
 Oratorię exordiū insinuatō potissima ofonis
 Mathematicę vnitas: quātitas: pportio: poli.
 Theologię principium est reuelatio.
 Medicinę egrotationes: experimenta diuinas
 tiones.

Principia rerum naturalium a diuersis philosophis diuersi
 mode sunt assignata,

Anaximenes	Aera	Pherecides: louem: tēpus: terrā
Anaxagoras	Mentem	Plato deum: materiam.
Philolaus	Harmoniā,	Aristoteles: matiā formā priuā
Heraclitus	Ignem.	Parmenides: ignē: terrā. (tionē.
Democritus	Atomos.	Thales, aquam.

Christiane loquēdo vnicum est principium quod apud plē-
 rasq̄ gentes quatuor literis scribitur. & significatur: Gott
 θεός, Deus. 𐤆𐤃𐤅𐤃: Buoh

☉ Mediū in omnib⁹ cōsiderari potest siue in rebus siue in
 scientiis, ita peruagatur omnes res mundi & speculationes.
 Nec ad finē alicuius a principio deuenitur nisi per mediū.

Mediū. { Coniunctionis qd̄ aliquas res iungit vt aqua
 (que est inter) terram & aerem
 Operatiōis qd̄ explicatū est i instrumētatu.
 Extremitatū qd̄ int̄ duo extrēa pūcta deducit.

Rhetorice

Media { Dialectica que non intrant conclusionem.
Astronomica sūt mediū mot⁹ errorū: & sphaera
Iuris: equitas: epikeia: moderatio legum. Crī.
Theologicē dicimus Christum esse mediatorē
inter deum & homines.
Physicē: hō est mediū mūdi superioris & inferioris.

Finis habet magnū symbolū cū p̄dicato qđ est gloria ea
dē tamē res potest esse principiū & finis respectu diuersorū
vt deus in euangelio Ioannis ego sum, A. & ω in apocalipsi.
Et Dionysius de diuinis nominibus per longū deducit quo
modo deus est principiū & finis sine principio & fine.

Finis { Priuationis vt tenebrę lucis: mors vitę &c.
Terminationis, in vnaquaq; re extremum.
Perfectionis extrema rerū intentio vt beatitudo
& de illo fine venit ad p̄positū diuersimoda phi-
lophorū cōsideratio de finib⁹ bonorū & malorū.

Maioritas: Aequalitas: Minoritas,

Ista tria deducūtur p̄ oīa subiecta p̄dicata & per oēs sciē-
tias & res mundi: per p̄dicamēta accidentiū suo ordine.

Deus est maximus: quia, Iuppiter est quodcunq; vides quo-
cunq; moueris: Iouis omnia plena: Et psal. vbi me abscon-
dam a facie tua: si ascendero in cęlum tu illic es &c. Et Salo.
Si cęlum & cęli cęlorum te deū nō capiūt quāto minus do-
m⁹ illa quā ēdificauī? Est etiā minim⁹, etenim oīm rerū essen-
tias penetrat: quo autē res est minor & subtilior: eo magis
videtur posse penetrare. Et apostolus ad hebręos quarto in-
quit. viu⁹ est sermo dei & efficax / & penetrabilior omni gla-
dio ancipiti & pertingens vsq; ad diuisionē animę & corpo-
ris / cōpagum quoq; & medullarū: & discretor cogitationū
et intētionum cordis. Est etiam aequalitas in deo personarū
vt habetur in symbolo Athanasii aperte.

Et descendendo per scalā Iacob in oībus subiectis inuenitur

Remūdi Lulli

aut maioritas aut: æq̄litas: aut minoritas sibi demōstratiōe a Dionysiana: vt in Angelis: cherubim maiores sunt thronis: & throni virtutib⁹ Et in cœlis. Cœlū em̄ Saturni mai⁹ est cœlo Martis & coelum martis cœlo Lunæ.

In Hoīe ē maioritas &c. de hac ei ē titul⁹ de maiori. & obedi. dicimusq; pōti. Ro. maximū. Et q; Archidiacon⁹ ē ocul⁹ ep̄i In Bruto aīali nō est dubiū vlli elephātē maiorem eē culice. In Elementis tñ dicimus spherā ignis maiore aquæ: oportet em̄ vt oē cōtinēs sit maius contento vt ait Arist. Et dicimus q; vncia auri sit maior vncia argenti intensiue in valore: nō magnitudine molis sed virtutis.

Instrumētū: hic nota p oīa p̄dicamēta discurrēdū accidētū per oēs sciētias & speculationes qm̄ suscipiāt mai⁹ & min⁹. Quantitas, vt vnitas & punctū sunt maximū in virtute & cū hoc etiā minimum quia indiuisibilia & in hoc cōueniūt cū deo: & sic inter numeros pportiones & figuras est æqualitas maioritas & minoritas.

Qualitas, & sic dicimus intēsū vel remissū.

Ad aliquid relatiua suppositiois & sic minus: superpositiois & sic maius: equalitatis vt frater & soror & sic equalitas Actio. & sic dicim⁹ q; sit vehemētior atrocior: debil' infirma Passio per excellētiā Christi: & damnatorum; per diminutionem vituperiorum.

Sit⁹, mōstrositas diaboli: vt habet maior & minor ī pictura Habit⁹. galli cataphracti magis armati sūt q̄ s. minudī Germani: qui nec satis contra culices armati fuerunt in pannonia.

Vbi: locus, regio, prouincia, amplior splendidior.

Quando quis sit punctum eorum quæ relinquuntur ex tempore vt canities & iuuenturis & senii. tamen hic oportet longius vt illis terminis vnde hic etiam occurret nobis q; dicimus annum maiorem mense & sic de aliis.

Rhetorice

Majoritas
 æqualitas } Habet in se significationem superioritatis
 Minoritas } alicui⁹ mediū inferioritatis vel cōcordiæ.

Est præterea maioritas minoritas & æqualitas i scientiis: vt in grāmatica vocales dicim⁹ maiores cōsonantibus. Et in logica dicim⁹ ppositio maior: prima præmissarū syllogismi alicuius, & locus a simili vel æquali. In astronomia circuli maior & minor. Insuper cōiunctiones maior & minor. Et sunt quedā dignitates scientiarū & gradus secundum quas doceri iubemur a Platone: ita vt nō prius imbuatur iuuenes in dialecticis q̄ mathematicis.

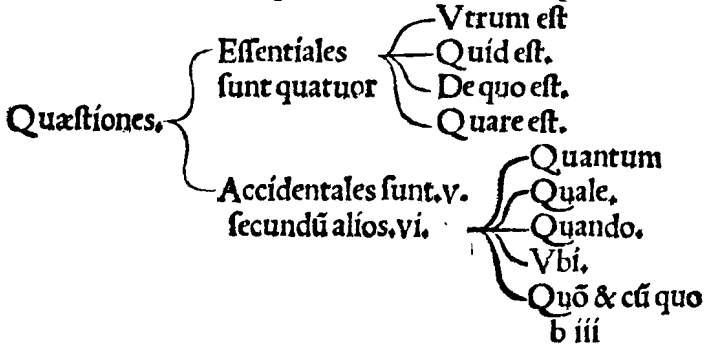
Quare adducat exempla sacre scripturę quia nihil dignius et vt Cassiodorus inquit super psal. & legitur. xxxvii. distin. Omnis splendor rhetoricę eloquentiæ: omnes modi poeticę elocutionis: quęlibet varietas decore pronūciationis a diuinis scriptoribus sumpsit exordium.

Sequitur de quęstionib⁹ quę sunt etiā numero nouē: quibus aliqui. x. velint esse, & non est ita hic accipiendus ille terminus quęstio vt logici capiunt qui dicunt q̄ quęstio est dubitabilis propositio: sed pro illis terminis per quos quęrimus: qui sunt tanq̄ signa quęstionum.

Dubitare de singulis non est inutile.

Omnis scientiarum inquisitio a dubitatione proficiscitur.

Quęstiones sunt in duplici differentia vt infra patebit.

Remundi Lulli

Vtrum aliter, An. vel si est dici potest.

Lator eorū significatio est apud philosophos q̄ theologos: philosophus em̄ potest dicere vtrū: deus est & similia: de quibus nihil dubitat theologus. Et ista quęstio vtrū fecit Moyses non intrare terrā promissionis cum dixit est ne dñs an non: petram percutiendo.

Respōdemus ad vtrū { Affirmatiue, assertiue.
Dubitatiue, probabiliter.
Negatiue, per contrarium.

tripliciter, vel
Et nō capitur hic quęstio oīno proprie sed pro quęstione cuiusmodi formāt sibi oratores per figuram antipophorā vbi quis interrogat & sibi ipsi respōdet vt in colore habet apud Ciceronem subiectio: vt quid si Brutus nūc surgat nūquid dicet: ego libertatem cōparauī vos vendidistis: ego reges expulsi vos intrusistis &c.

Quid est: interrogat de quātitate rei sed non ita oīno stricte quęadmodū logici loquūtur. Sufficit em̄ rñdere p periphra ses & translationes: vt cū dicimus quid est senectus: est portus malorū: quid est pulchrū matrimoniū! est compedes aureę. Quid est sol! est oculus mundi.

De quo capitur large prout significat essentiā a quo / & interrogat deriuationem rei vt sciamus vnde vel res originē ducat vel ex qua materia fit: & interrogat quasi causam efficientem & materialem. vt de quo est domus! Respondemus ex lateribus lapidibus cemento &c.

Quare interrogat de causa finali vt cum dicimus quare est homo creat^o? Respōdetur. vt cōtēpletur deū & stellas. Quare edificatur domus! vt protegat ab imbribus.

Quantum interrogat de quantitate rei vel continua vt de Lōgitudine Latitudine Profunditate: vel discreta: & illa tractantur latius in extrema parte.

Quale interrogat de qualitate vel propria vt de risibilitate hoīs: vel appropriata vt de albedine hominis.

Rhetorice

Quādo est quæstio tēporis & illa est in duratione inclusiuē.
an res sit æterna: an æiterna: an tēporalis. vt de⁹ angel⁹ hō.
Vbi est interrogatio localitatis per quā querimus an res sit
in loco circumscrip̄tiue diffinitiuē vel repletiuē: est autē ma
gnitudinī appropriata.

Quomodo & cū quo interrogamus p̄ illa quibus modis res
se habeat. Et illa quæsitua habent respectū ad instrumenta
rium vt quid sit res in se per quid in alio. Et modi essendi
in. Et modi habitōnis.

Nemo dubitat de illo Omne totū est maius sua parte. Et ta
men inuent⁹ est qui dixerit: dimidiū esse plus toto. &c.

Regule. X.

De omni re mundi possunt formari. x. quæstiones: quarū ex
plicationes subdiuidendo inueniemus. xxv. quæstiones.

An sit: explicatur per affirmationem: Dubitationem: nega
tionem. & de illa raro exordimur.

Quid explicatur per diuisionē rei substantialem vel accidē
talem docens esse rei in se vel in alio.

De quo: explicatur per demonstrationem causarum mate
rialis & effectiuę.

Quare explicat postcōtionē causę finalis: formalis: efficiētis.

Quantū explicatur per respectū magni vel multi.

Quale explicatur per assignationem proprii vel differētiæ:
passionis vel habitus appropriati.

Quādo explicatur per declarationem rei quomodo & a quo
et quid sit in tempore.

Vbi explicatur per expositionem rei quomodo & a quo &
quid sit res in loco.

Quomodo explicat p̄ insinuationē modi & sit⁹ ad respectiua.

Cum quo explicatur per relationem mediōrū seu instrumē
torum & signorum.

Ad maiorem autem expressionem primæ & secundæ par
tis sequitur omnium disciplinarum diuisio: vt liberius

Remundi Lullij

orator in omni materia & per omnes disciplinas discurrere possit.

Omnis doctrina est triplex, vel

- Inspirata
- Inuenta
- Mixta

Inspirata est Theologia quæ deû speculatur: & cuncta sunt in eo & ab eo proficuntur & ad eundem reducuntur.

Inuenta est Philosophia.

- Speculativa
  - Mathematica
  - Naturalis
  - Metaphysica
  - Moralis
- Actualis

Mixta est Diuinitio v[el] prophetia, & de hac primû dispiciem[us], consequenter de reliquis secundum ordinem.

Diuinitio est quintuplex, s[icilicet]

- Naturalis
- Spiritualis
- Artificiosa
- Popularis
- Damnata

Naturalis est triplex

- Brutorum
- Furentium
- Dormientium

Brutorum: qua hirûdines grues &c. adu[er]tantê p[re]sentit[ur] h[um]anem & cornices pluuiam.

Furentium Vatum poetarum Baccharû Am[er]itium.

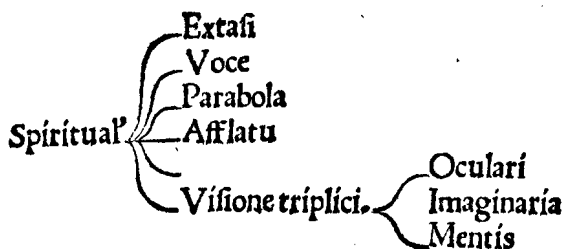
Dormientium

- Infomnia quæ diuinatione vera carent
- Somnia
  - Propria
  - Cõia
  - Aliena
  - Publica
  - mûdana

Horû fit coniectura Natura Lege Cõsuetudine

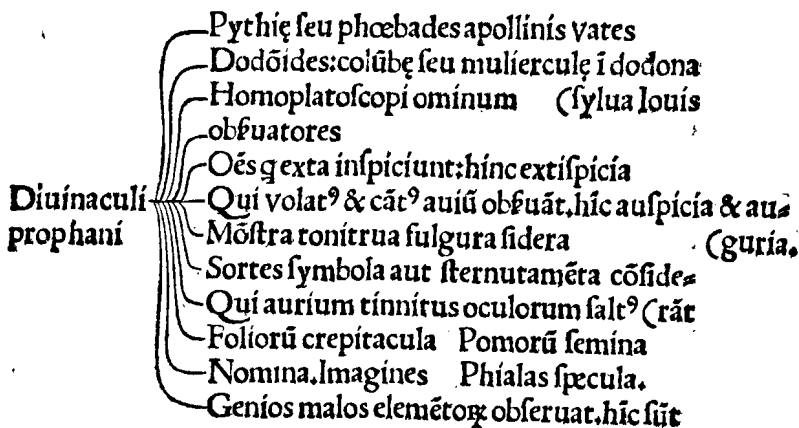

Rhetorice

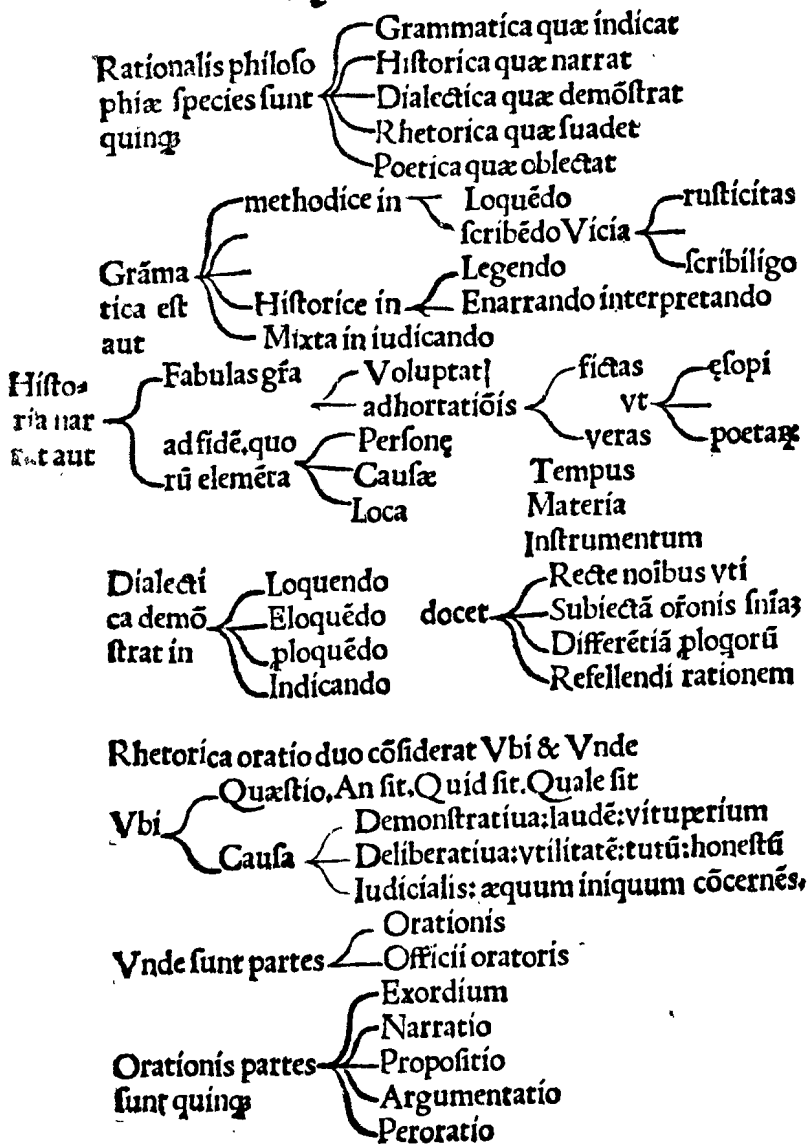
Artificiofa { Medicorū: ad fines morborū
 Confiliariorū ad genus deliberatiuū
 Gubernatorū ad ventos & tempeftates

Popularis est quæ vulgo est nota ficut hyemis finē præfcire
 ex offe dorfī anatis: & ventos ex flatu ignis,
 Damnata quæ malo afcribitur dæmoni.

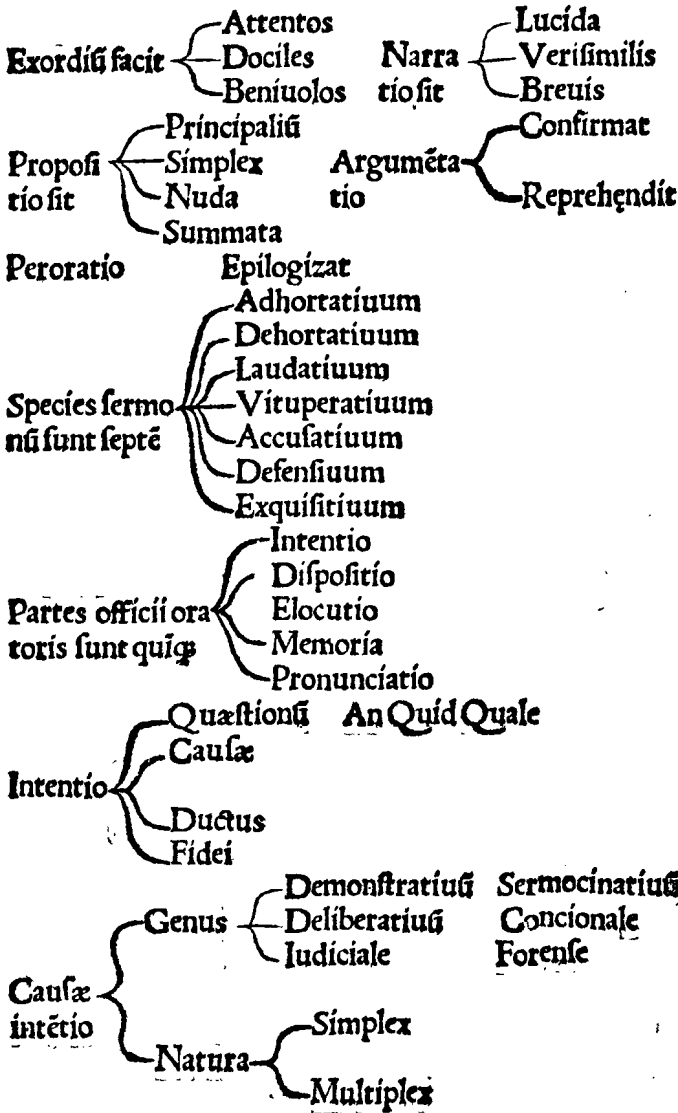

Cryomātia Necromātia Alphitomātia hydromātia
 Gyromātia Sternomantia Aleuromātia Geomātia
 aſtragolomātia Alectromātia Chrytomātia Tyromātia
 Coſmomantia Pyromātia Aeromantia Chiromantia
 b.v.

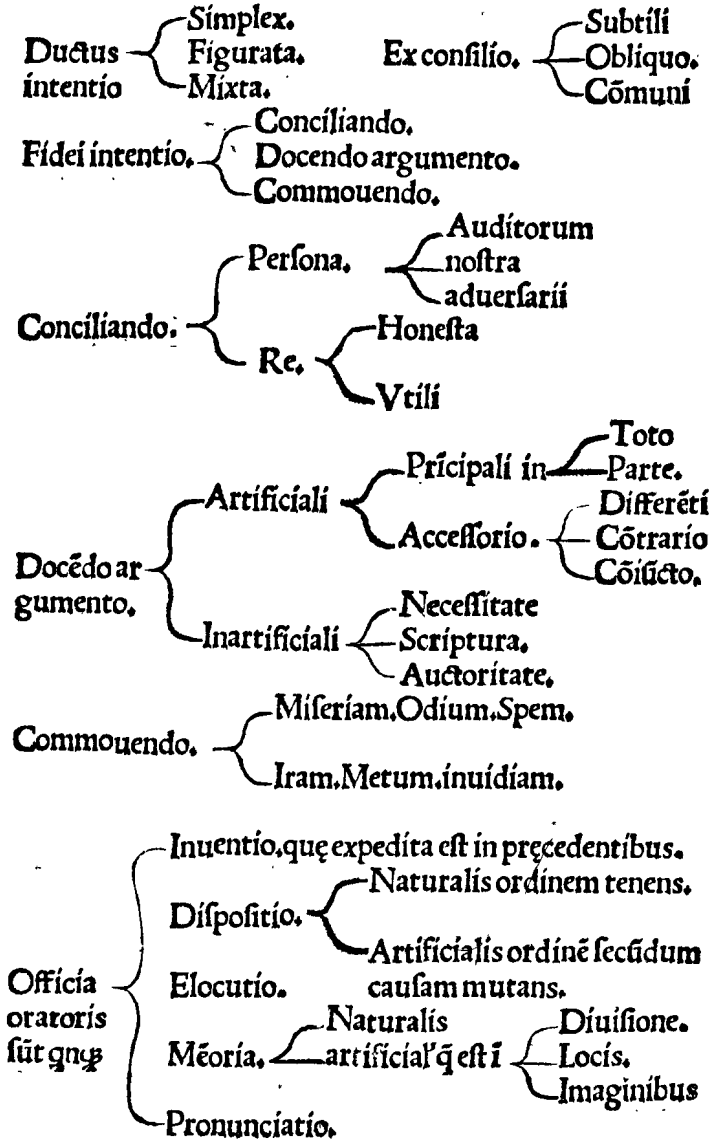
Remundi Lulli

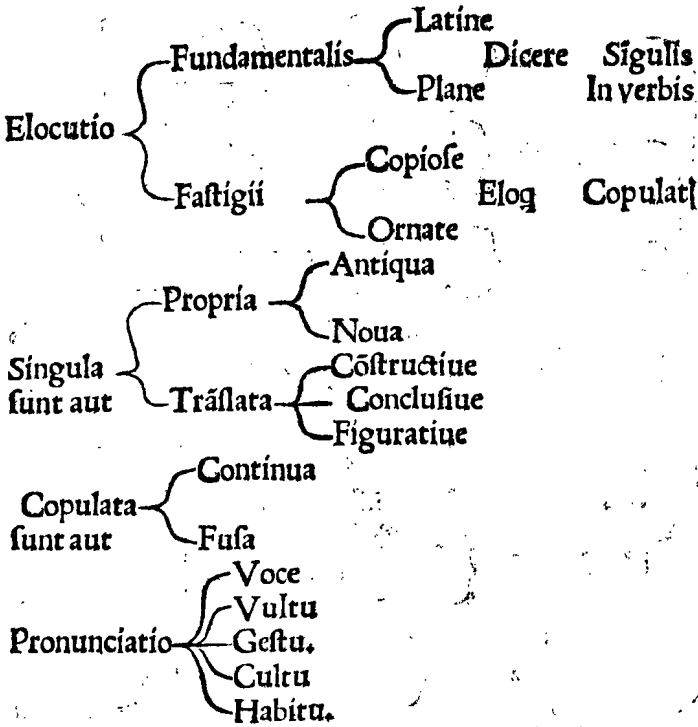
Rhetorice

Remundi Lullij

Rhetorice

In legendo Demosthene magna pars demosthenis abest.
Finitimus oratori poeta est iuxta sententiā Ciceronis. Sūt
autē sex gnā poetarū passim vulgata fati apud auctores.

Actualis philosophia triplex est.

- Dispensatiua.
- Moralis.
- Ciuilis.

Dispensatiua

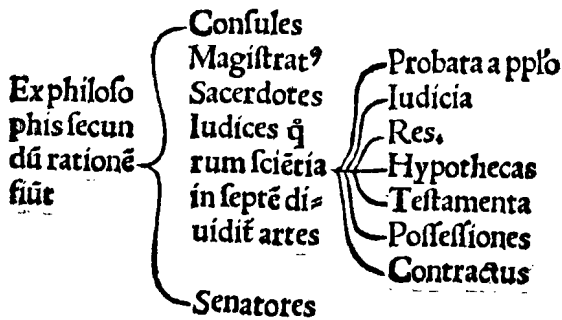
- Domini
- Mariti
- Patris

In quaerendo; seruando; ad
ornando; vsu.

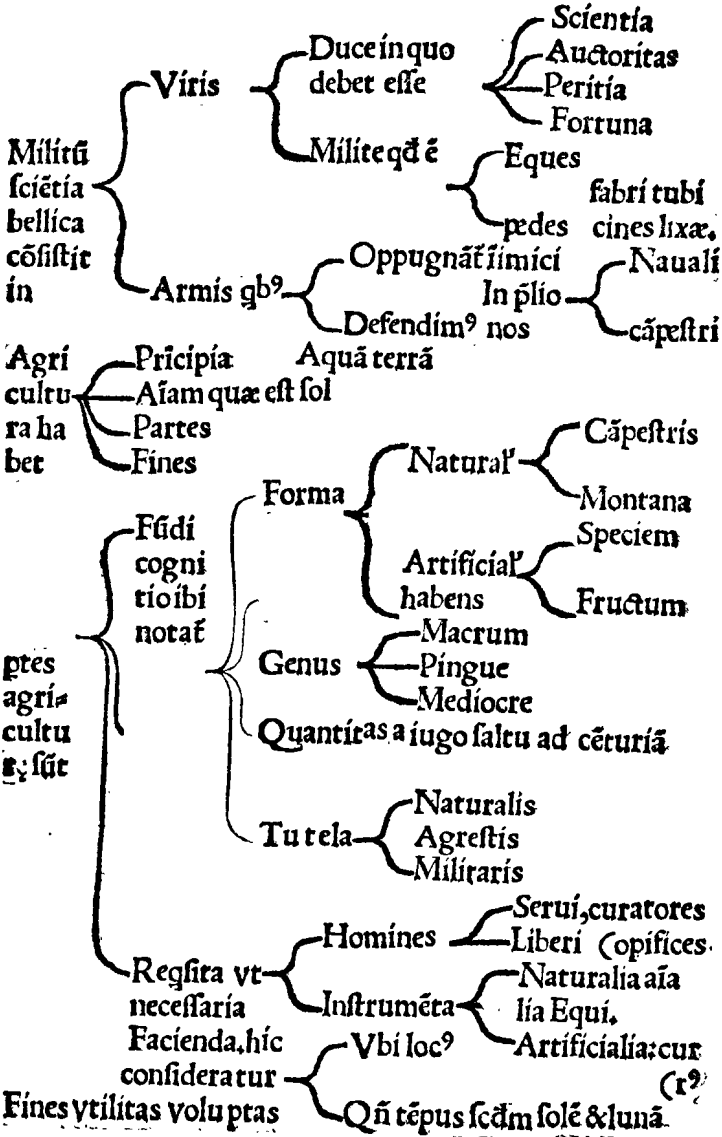
Regis q̄ est triplex.

- Satrapatica
- Ciuills
- Idiotica Voluptatis

Remūdi Lullī

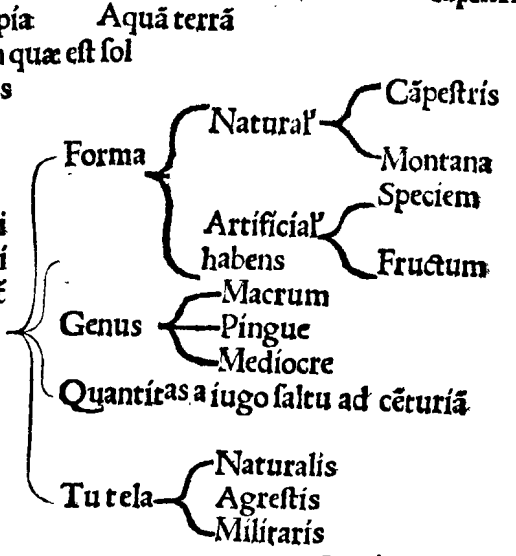

Rhetorice

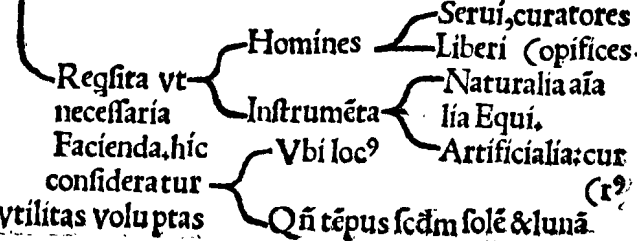

Agri cultura habet

- Pricipia
- Aiam quæ est sol
- Partes
- Fines

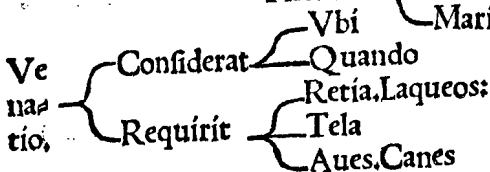
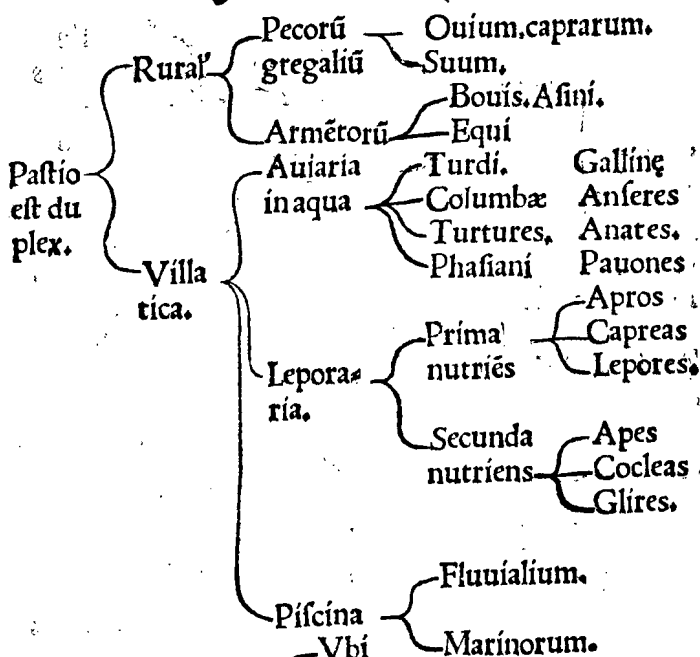

ptes agricultura sūt

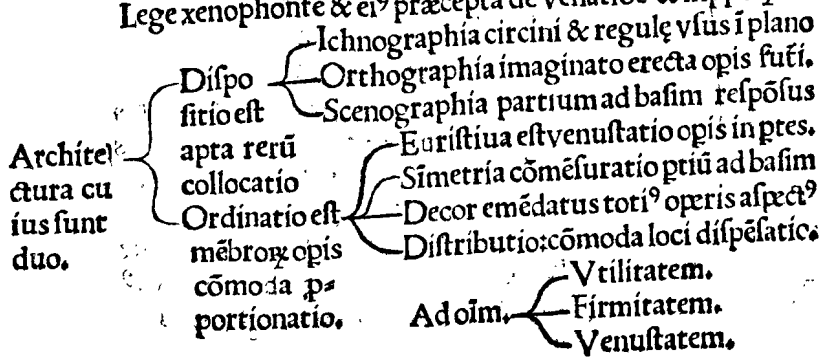

Fines utilitas voluptas

Remundi Lulli

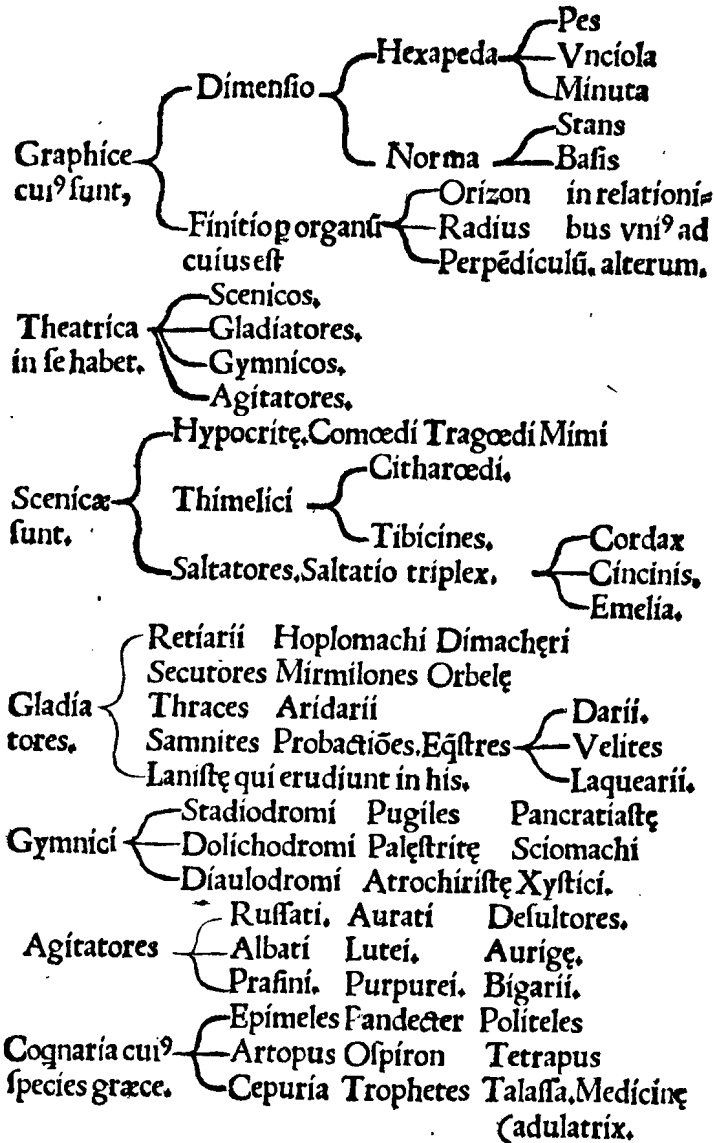

Lege xenophontē & ei⁹ praecepta de venatiōe & hippolytū.

Rhetorice

Remundi Lullii

Victui inserviētes.

Hamiforę.	Piscatores	Vrinatores	Cetarii
Macellarii.	Cupedinarii.	Salsamētarii.	Sitoneę.
Dardarii.	Caupones.	Tabernarii.	Hospites.
Stabularii.	Lanifactores	Condimētarii.	Obsonatores.
Vinarij.	Pistores.	Pistinarii.	Saginarij.
Popinarij.	Boberarii.	Crustularii.	Lactarii.
Pomarii.	Herbarii.	Seplasiarii.	Medicamētarii.
Holitores.	Ficitores & similes.		

Fabri.

Tignarii.	Cementarii.	Materiarii.	Aerarii.
Ferrarii.	Plaustrarii.	Carpentarii.	Vehicularii.
Pegmarii.	Aurifices.	Inauratores.	Bractearii.
Monetales.	Argentarii.	Vascularii.	Musiuarii.
Gemmarii.	Dolearii.	Figuli.	Tectores.
Imbricarii.	Carbonarii.	Calcarii.	Laterarii.
Fornacarii.	Lapidarii.	Lapicideę.	Serrarii.
Thomatores.	Loricarii.	Fibularii.	Vitrearii.
Sulphurarii.	Cultrarii.	Ahenarii.	Caldeatores.

Corpori inserviētes.

Tonfores.	Balnearii.	Pellicrept.	Alipili.
Mediastini.	Mangones.	Aliptę.	pedotribeę.
Argularii.	Coronarii.	Cosmetę.	Funerarii.
Libitinarii.	Designatores.	Preřiceę.	Propoleę.
			pigmētarii.

Lanę inserviētes.

Lanarii.	Sericarii.	Litones.	Braccarii.
Fullones	Textores.	Netrices.	Infectores.
Lanipendieę	Carminatores.	Penicularii.	Sagarii.
Palliones.	Interpolatores.	Funicularii.	Sarcinatores.
Petagiarii.	Flāmearii.	Violarii.	Mammiliarii.
Reticularii.	Molochinarij.	Semizonarii.	Liburarii.
Plumarii.	Polimitarii.	Phrygiones.	Caligarii.
Cerdoneę.	Zonarii.		

Rhetorice

Sutores — Calcearii. Solearii.
 — Crepidarii. Veteramentarii.
 — Scripturę inferuientes.
 Notarii. Scrinearii. Pragmatici. Calculatores.
 Exceptores. Scribę. Librarii. Bibliopole.
 Chartularii. Caparii. Cōmētarięses. Nomēclatores.
 — Nauibus inferuientes.
 Gubernatores. Nauarchi. Naucleri. Ductores.
 Remiges. Epybatę. Nauigeri. Nauicularii.
 Proretę. Vectores. Sentinarii. Naupegi.
 — Equis & Mulis inferuientes.
 Stratores. Stabularii. Cursores. Cissarii.
 Muliones. Agafones. Proxenetę. Equifones.
 — Rei nūmarię & mercibus inferuientes.
 Nummularii. Argentarii. Colybiſtę. Trapezitę.
 Negociatores. Mercatores. Inſtitores. Propole.
 — Venditioni inferuientes.
 Precones. Sectores. Coactores. Venaliſtarii.

Artes. vii. meechanicę vtilis — Agricultura.
 — Venatio.
 — Nauigatio.
 — Lanificium.
 — Fabrica.
 — Architectura.
 — Medicina.

Artifices nugatitii. — Petauriſtę.
 — Circulatores.
 — Funambuli ſeu Chcenobatę.
 — Neurobatę.

Speculatiua ſeu ſpectatiua eſt triplex. — Metaphyſica.
 — Mathematica.
 — Naturalis.

Remūdi Lulli

Mathe
matica
 q̄ res
 cōside
 rat

A materia priā: & est Philosophia quę oīm sciētī
 arū indagatrix: principia, axiomata:

In!ma-
teria
 pr̄sus

Magnas — pmanēt Geometria
 mobilitē Spherica,
 Multas — Absolute arith.,
 Relatiue Musica

Re cōiunctas & ratione abstractas,
 Videntur inesse nec insunt, Inane, Infinitū
 Raro insunt, Monstrum fortuna

Natura
lis ē cir
ca ea q̄
rebus

Cōit
ifunt

pr̄cipia
 per se

Cause — Efficiens
 Finalis.
 Cōcause — Formalis
 Materialis.

Pr̄cipiis — Annexa — Motus
 Orta — Locus
 Tempus
 Continūū

Orta prin
cipiis

Simplicia — Sēpiterna Cœlum
 Fluxa Elemēta

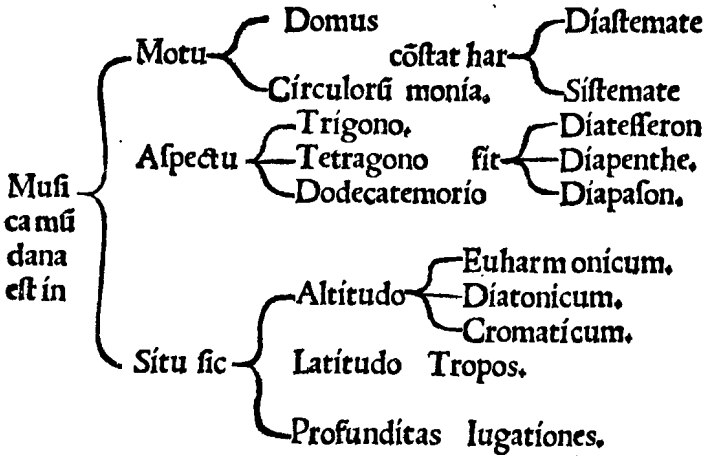
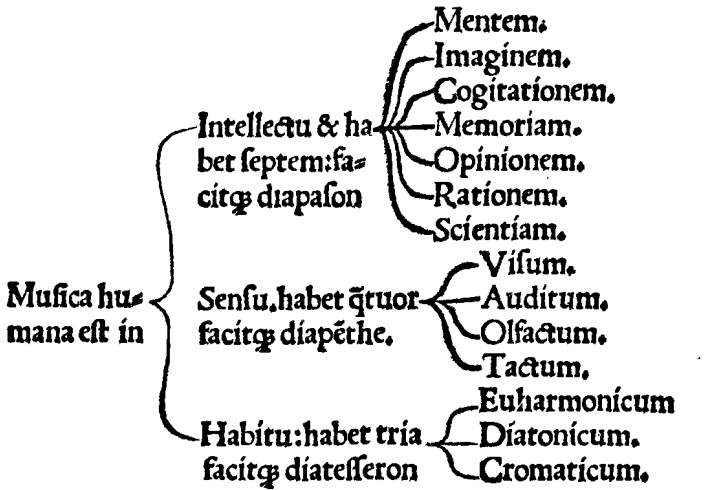
Cōposita — Impfēcta gēita i aere
 Perfecta — In anima mente
 aiata — vegetatiua
 Sensitiua
 Zoophita

Musica est
duplex

Naturalis est duplex — Humana,
 Mūdana

Artificial' ē triplex — Harmonica,
 Rithmica,
 Metrica

Rhetorice

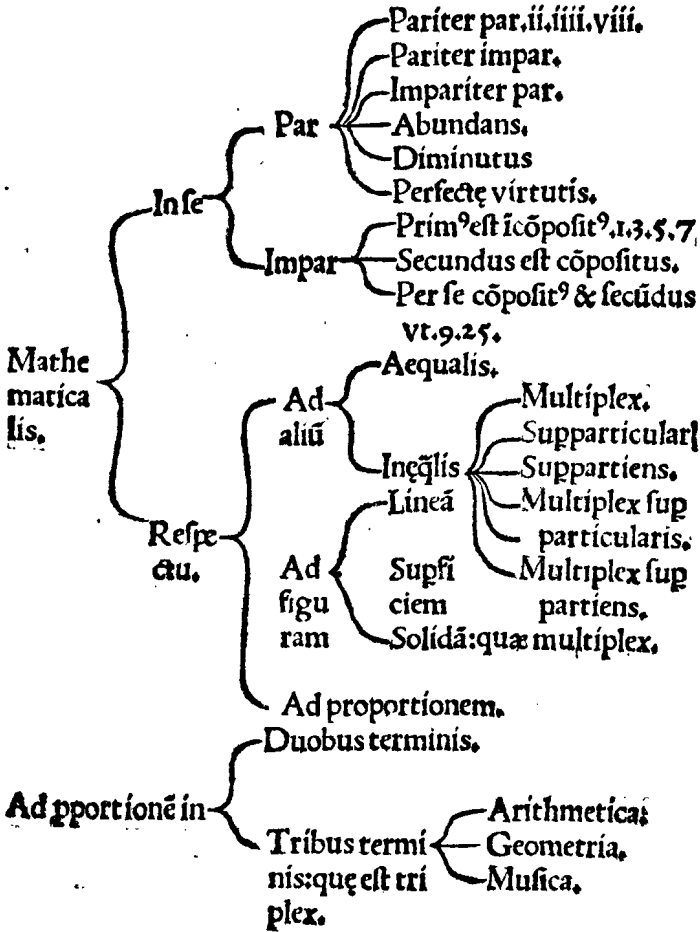

Remundi Lulli

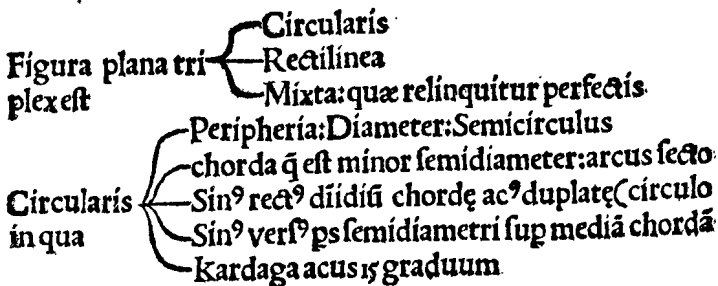
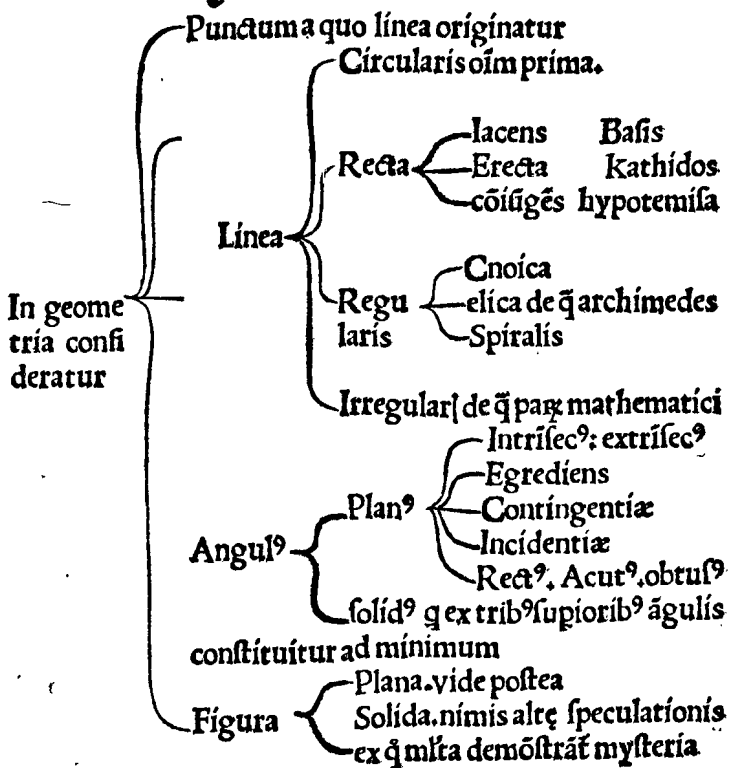

Rhetorice

Arithmetica quæ numerū cōficit ē duplex. Naturalis. quæ est anima.
Mathematicalis.

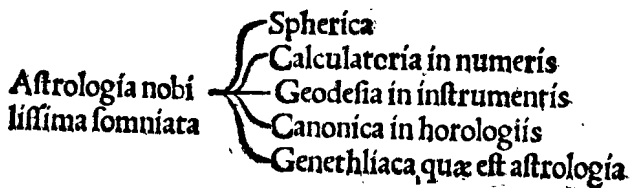
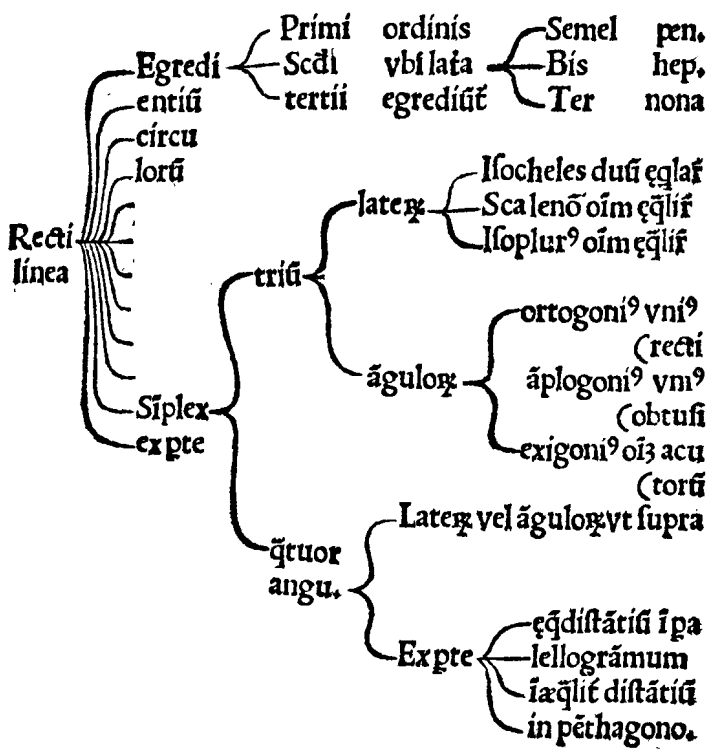

Remundi Lulli

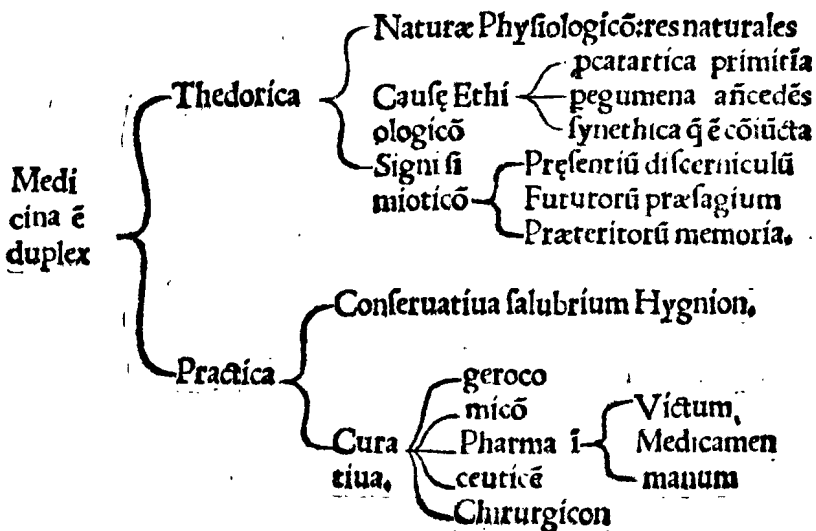
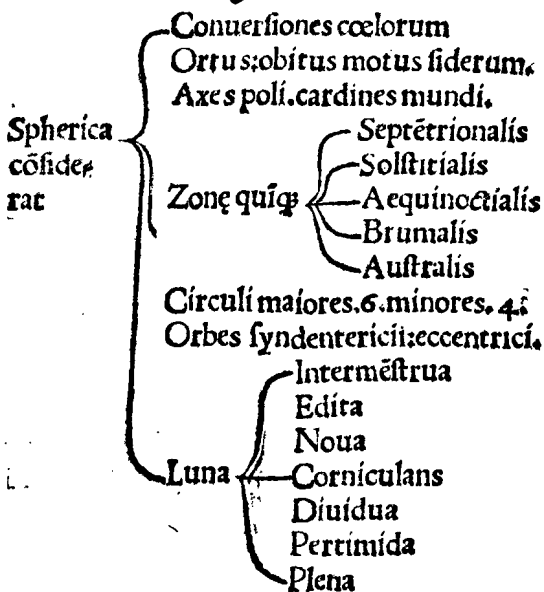

Rhetorice

Remundi Lulli

Rhetorice

Applicatio: quæ est secunda pars.

St apud yictruuium li.ii. ab initio exēplum de Di
ciocrate architecto pulchrū valde cui⁹ applicatio
nē nota ad hoīem frugi: de inuentione gemina: qua
si mater partum edat & nō habeat quo alar. Simile Aedristip
po apud Laertium quære de eius naufragio.

Oratoris est ex tempore posse dicere de quacūq; re sibi pro
posita. Primus aut Gorgias Leontini⁹ de omī re mūdī ausus
est differere: dixitq; oratoris materiā eē totū mūdū. huic ob
eloquētiam statua aurea erecta est Delphis. Aristoteles aūt
& quē imitatus est Cicerō ad herennium dicit oratorē ver
sari circa. iiii. gñā causarum. Demōstratiuū: deliberatiuum
iudiciāle: & ad oīa illa gñā carū hñt se subiecta tanq̄ matia.

Prædicata

Respectiua

Questiones

Applican

tur generi

Demonstratiuo

Deliberatiuo

Iudiciali

Quot sunt oratores tot sunt genera dicendī. Cic.

Orato
ris q̄cū
q; iltru
menta

Inuentio est rerū q̄ cām pbabilē reddunt: hñc syl
uā verborū & rerū debem⁹ nobis cōparare.

Dispositio ē crdo rerū. Et hoc ē p̄cipuū oratoris

Elocutio est accommodatio verborum idonea.

Memoria quā duo firmant vt Aristo. ait: Positio
sub ordine & frequens meditatio.

Prouūciatio q̄ inest sc̄d. m naturā diuersimode.

In genere damōstratiuo finis ē laus vel vitupitū: & vbi de oī
bus rebus dicere volumus: & Gorgianā illā oratoriā sectari
patet nobis cāpus latissimus ī genere demonstratiuo. Laus
vero & vituperatio trib⁹ rebus cōparantur: videlicet ex re
bus Animi: Corporis: Externis. Nunc ergo mollius & visita
tius p̄dicara illa applicare oportet ne semp illis terminis vta
mur: oportet em̄ caute dissimulare artificiiū in quo ē haud
parum de artificio.

Remundi Lulli

Bonitas { Animi ē vsus mēris: acuties īgeniū: mēorie &c.
Corporis est pulchritudo: sanitas: mundities
Externa diuitiā: quas p essentiā bona dicim⁹

Quæcunq; sunt animi habent potiorem laudationē & vituperationem q̄ omnia ea quę sunt corporis aut externa: laudantur & vituperantur per respectū ad res animi. vituperamus ergo per contraria bonitati vt sunt abusus ingenii: deformitas & paupertas quę mala dicimus: q̄q̄ nihil a deo malum quod nō laudari certo modo possit / & cōtra de bono.

Magnitudo. { Animi est magnanimitas: & pusillanimitas: audacia.
Corporis est proceritas & crassitudo: v̄eter. S. Thomę
Externa est latifundia & magna imperia possidere.
Et possumus etiā per illarū cōtraria aliquē laudare vel vituperare vt si quis laudet corpore paru⁹ & corpore robustior: qui possidet paruū prædiū eo cōtentus vt Tellus atheum.

Duratio { Animi ē cōstātia: vt durate & vosmet reb⁹ suate sc̄dis
Corporis est vitę longęuitas & interim multis p̄fuisse
Externa est nobilitas quę est antiq̄e diuitię.
Et per illarum cōtraria laudamus vel vituperamus secūdū opportunitatem propositi nostri. vt breuitas vitę in laudem trahitur tanq̄ mundus nō esset dignus vt hoc homine frueretur: & nouus homo qui nō ex sanguine suam nobilitatem duxit vt Cicero.

Potestas { Animi est libertas arbitrii. hīc Cicero libertas est ptās viuēdi vt velis: & sic dicim⁹ q̄ pupilli sunt ī ptāte aliena. hīc laus & vituperatio ecclīa stici. 31. potuit trāsgredi & nō est trāsgressus.
Corporis est cēlibatus: & qui agit vitam cēlibem dicitur habere potestātē corporū vt cōtra ad corinth. 7. Mulier non habet potestātē corporis sui sed vir. hīc nota coniugium.
Externa est imperiū: vti tyrannide: vt Dionysii qui semper imperauit & regno & scholis.

Rhetorice

Sapiētia
q̄ dī co-
gnitio

Animi ē mediocritas q̄ nō facit hoīez sapere plus
q̄ oportet: & sic dicit Hora. sumite materiā vsis
qui scribitis equam viribus,
Corporis ē ea q̄ facit hoīem cognosceſ illa q̄ sūt
corpis. Et sic vitupam⁹ narcissum & sui admira-
ratores

Externa q̄ facit hoīem eē frugi: videlicet vt secū
expendar & cēsus suos & quātū habeat, hac co-
gnitiōe caret pdigus: & eā nimis habet auar⁹.

**Volū-
tas**

Animi ē desiderīū boni: ī lege dñi volūtas eius
Corpis est libido, i. corruptus quidā animi affect⁹
Externa est obedientia aut morigeratio.

Et voluntas improprie attribuit̄ corpori seu rebus externis
Tñ vt ad Ro. ap̄ls īqt. Habeo aliā legē ī mēbr̄ meis repugnā
tē legi mēti meę: videt̄ hic tetigisse voluntatē corpis: Et di-
cim⁹ seruū habere voluntatem externā cū vult qđ dñs vult

Virt⁹

Animi est fortitudo p̄cipua: & inde alię virtutes
Corpis est robur vires. h̄ nota citharcedū robustū
Externa sunt Copię: Classes; exercitus.

Veritas

Animi est adæquatio rei intellectę ad intellectū
Corpis est naturalis & simplex nō fucata disposi-
tio corporum. Moyses cōcessit mulierib⁹ fucū.
Externa est operationis cui cōtraria ē hypocri-
sis: vt Matth. 23. Similes estis sepulcris dealbatis.

Gloria

Animi ē, trāqllitas mētis. huic cōtrarię sūt ptur-
batiōes & furie; de hac gl̄ia epicurei fuer̄: & ap̄ls
Gloria n̄ra hac est testimoniū conscientię n̄re.
Corporis est requies corporis: nō ignaua: sed q̄-
lem assecutus est meccenas & assequuntur mili-
tes emeriti: Cōtrarium huic est saxū sisyphcum.
Externa est fama qualem Lūius assecutus est.

Remūdi Lulli

De respectiuis in genere demōstratiuo psonali verſatur Plu-
tarchus de vitis vbi cōfert Romanos gręcis. Et est valde ge-
n^o vberriū ad dicēdum p̄sertim ad laudandū: vbi em̄ con-
fertur pulchrū pulchro: & ostenditur vnū pulchri^o: cōparā-
do ita res adinūicem duplicatur semp̄ oso. Sed tamē ne vta-
mur arte nimis aperta cauendum est.

Dīa: discrimen: distantia: intercapedo: discerniculū: itereffe,
Concordia: amicitia Symbolū similia vinculum natura
Oppositio cōtrarietas: distantia maxima: is extrema

Hoc nota vt in comparando viuos & mortuos parcius lau-
dent viuetes. Laudatio em̄ licētior ī mortuis: q̄ nescio qd̄ iui-
dię & suspitionis habet in viuis si non modus adhibetur.

Dīa cō- { Animi it̄er hoīes sūt īfinite & quot hoīes tot sen-
cordia { ſ. exēplū ap̄d̄ Sallustiū ī catili. de cęsar & catōe
Cōtra { corpis ex harmōia cōpositiōis: & sic dicim^o simi-
rietas, { lē christū iacobo: Seueꝛ: Neroni. nota nūi smata
          { Externa: & sic dicimus de rebus comparando
          { eas per diuitias fama gloria nomine,

A noīe locus laudatiu^o aut per it̄p̄tationē noīs vt dicim^o
iacob^o, i. sup̄plātor & alia plura vt scis. aut p̄ similitudinē
vt Augusti. auxit rēp. isarū & ecclē vt August^o romanam.

Clemētia & seueritas dīa sūt non cōtraria: q̄ virtutes in-
ter se nō cōtrarię sunt sententia Stoicorum. Cęsar. Cato.

Prin- { Animi est idoles bona vel mala: qualis erat Cato
cipiū { nis adhuc puelli: volētis it̄ficere Syllā: & rēpu.
          { liberare: & S. lo. baptista q̄ teneris annis aufugit
          { a patre in desertum. & plura alia.
          { Corpis: parētes alimētū nutrices & ip̄a educatio
          { quīs illa sapius etiam inter externa numeretur
          { Externarū, & sic dicim^o de iuētorib^o artū & sūda-
          { torib^o studiorū & p̄cipia boni vel mali: aut etiā
          { si quis diues vnde sumpserint diuitia eius prin-
          { cipium aut ab h̄ereditate aut industria studio.

Rhetorice

Plinius, 7. li. fecit caput de inuentoribus artium.

Mediū { Animi sūt p̄ceptores boni vel mali. Aristo. Alexādro fuit mediū ad tātas virtutes assequendas. Corporis, & sic ingluuius est mediū quo deuenit ad crassitudinē, leiuiniū ad gracilitatē, exercitiū ad agilitatem. Externum, & sic dicim⁹ pecunias esse mediū per quod deuenitur ad magistratus ac honores.

Consummatissimā laudē habet finis exemplo Crēsi & Solonis. historiā nota apud Aufoniū de septem sapientibus &c. Extrema dies iudicat de omnibus. Pli.

Finis { Animi an cōputatus inter sc̄tōs an desperauerit. Corpis an dignus sepultura: an rota vel laq̄o p̄iit. Externorum: an bona ludo amiserit: an genus finem in eo habuerit, vt gētis suę finis fuit Nero: Tarquinius finis regum Romanorum.

Est genus laudatiuum qđ simpliciter vni⁹ rei absq̄ respectu est adhuc aliud respectiuū vbi cōsiderat maius min⁹ æqualis æq̄li ordine & modo: vt differētē cōcordiæ & cōtrarietatis.

Majoritas { Animi inter virtutes scientias ingenia. equalitas { Corporis: inter pulchritudinē / robora / vires minoritas { Externorū iter diuitias: nobilitates: fauores.

De quæstionib⁹: illi termini accomodantur ḡni iudiciali: Genus aut̄ iudiciale vt Cice, ait est quod positū in cōtrouersia &c. Et habet tres constitutiones. Hic nota quid sit constitutio apud Ciceronem & Quintilianum.

Cōstitutio { Cōiecturalis cui ap { Vtrū vel an legitima plicat { Quid est & de quo ē iuridictionalis. q̄stio. { Quare Finalis.

Et aliæ q̄stiones accidentales applicātur magis ad iudiciale in constitutione coniecturali: vt factū est furtum.

Quantum de hospite crasso & suspecto q̄ iuerit p̄ fenestram.

Quale de occiso veneno liuor in corde.

Remundi Lullii

Vbi videlicet cōsideratur dignitas vicinitas āplitudo loci.

Quando considerātur tēpora etates partes anni:dies.

Quō & cū q̄ discurrem⁹ p̄ instrumētatiuū an ferro:veneno.

Vtrū & qd̄ est

De quo

Quare Applicantur

Quantum

Quale

Quando

Bonitati & omnib⁹ aliis cū hoc

Principio accommodatius

Fini primo & principaliter

Magnitudini triplici vt supra

Instrumentatiuo p̄ lōgū & latū

Durationi.de q̄ vide ī terminis

Dictū est in prima parte huius scientię q̄ ab oībus subiectis possunt sumi cōfirmationes & cōfutationes tripliciter videlicet auctentice:similitudinarie & exemplariter. Et ideo dicim⁹ de cōfirmatiōib⁹ & cōfutatiōib⁹ p̄ncipaliter:q̄a vigor & omne fundamētū & totus succus oratiōis cōsistit in illis. Auctentice sumūtur igit̄ ex deo:angelo:hoīe:vbi citam⁹ locos:quos aliqs horum dixerit:vt est illud dei ἡγοτι σεαυτοῦ & apud Hermetem audiui bonū dāmonē dicentē mihi &c. et hominū auctoritas legum,imperatorum.

Similitudinario possumus capere ab omnib⁹ subiectis vt de instrumēto a nauī a lira ab arcu ad animā ab organo. Imaginatio ab hyrūdīnib⁹ tēpore veris: ad falsos amicos/de amicitia. Vegetatiuo vt hoīes siles semīnib⁹ q̄ ceciderūt sup petrā. Elementatiuo vt terrā dicim⁹ nobis ostendere exercitiū gratitudinis. Cēlo vt fluctuat aīo velut solis radius in aqua Aeneas.7. Oportet aut̄ similitudines eē nō difficiles:nō obscenas:vt si dicerem⁹ Rēpu.castratā quia priuata fuit Scipione nō alienas & imptinētes sed accōmodatas ad nostrū propositum:et est liber de similitudinib⁹ rerū valde vtilis ad hāc artem.& vidi ego cōpositiones poetarū excerptas per Pe. copium non inutiles huic proposito.

Exēplares sumim⁹ ex his vnde deducim⁹ exēpla formicę leonis terre alicui⁹ sc̄ti.tū p̄ncipalit̄ sumunt̄ exēpla a trib⁹ illis subiectis a qb⁹ capim⁹ auctoritates videlicet a deo:āgelo &

Rhetorice

hoīe: & exēplorū copia sumit̄ ex hīstorīis maxime sacris.
 Omnia quæ hucusq; dicta sunt de psonis possunt similiter
 applicari ad omnes res mūdi: ad omnia subiecta: modo & ra
 tione seruatis: dūmodo illud fiat cōmode. Et sic laudamus.

Canem a fidelitate.	Leonem a magnanimitate.
Asinum a stoliditate.	Leporem a timiditate.
Elephantem a docilitate.	Psitacum a pulchritudine.
Pelicanum a solitudine.	Simiam ab imitatione.
Apes ab utilitate.	Tigrim a pernicitate.

Inesse videt̄ etiā sensus floribus qui sequitur solē. Similiter
 a rebus corporis possumus laudare omnē rem mūdi secun
 dum suum modū & debito seruato respectu.

Licet oratorib⁹ in vno loco plures afferre cōparatiōes vt est
 apd Cice. 3. de orato. loc⁹ lat⁹. Sed poetis nō licet: & sūt qui
 arguūt ī hoc Flaccū q; nimias de vna re cōparatiōes fecerit.

Oīa q̄ hucusq; dicta sunt de genere demōstratiuo alio respe
 ctu finis possunt applicari ad gen⁹ deliberatiuū & iudiciāle.

Vulgo placet argumētatio ex tuto. Sapiētī placet tm̄ ex ho

Simulat̄
 ars vel p {
 — Sinonyma: vt nō vtamur nisi raro illis (nesto.
 — terminis sed similibus vt dictum est.
 — Inuersionē ordinis & transpositionē vt nō de
 bonitate in magnitudinē & sic per ordinem.
 — Digressiōes similitudinū & exēplorū īsinuat̄ nar

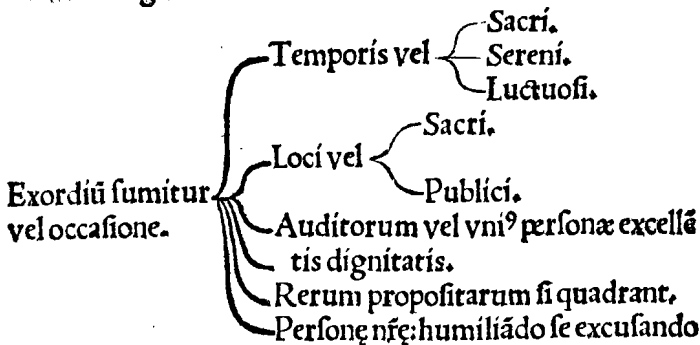
Lachryma cędri p̄seruat res a putrefactiōe. hīc loz (rationi.
 cus est apud Persium. Et cędro digna locutus.

Muscę moriētes perdūt suauitatē olei cōpositionis. Fili⁹ ho
 norat patrē & seruus timebit dominū suum.

Oīe qd̄
 pponit̄
 aut est. {
 — Complexū vt propositio. oīs sapiēs diues. Cō
 plexa discutimus per rationē incōplexorū vi
 delicet declarando terminos propositiōnis.
 — Incōple
 xū v̄ est {
 — Substātia vt homo petrus & illa
 declarata sunt in prima parte.
 — Accidens: vt bonitas iustitia.

Remundi Tulli

Exordium est principium orationis quo animus auditoris paratur ad audiendum & finis exordii est ut captes benivolentia ad docilitatem: & ipsum postremum debet cudi in oratione meditata. Sed extemporalia exordia fiant ad imitationem Platonis in dialogis suis.

Si causa fuerit honesta tunc precepto Tullii licet uti vel non uti exordio: sed possumus accipere ab aliqua auctoritate: at ubi res est humilis: oportet eo magis laborare ad captandam benivolentiam: eo luculentius maiora polliceri ut aucupetur animi auditorum ad docilitatem & attentionem.

Docilitas autem comparatur si summatim enumeramus & diuidimus orationem & materiam orationis.

Narrationes in hoc genere sunt diuersae & sparse, nam quedam sunt comparatiuae: aliae naturales: aliae principales: aliae extrinsecae: aliae exemplares. Sed omnis narratio tunc laudatur si haec tria habuerit: videlicet si est breuis: dilucida: verisimilis.

Diuisio in hoc genere dicendi sedato: fit per enumerationem partium orationis: vel per expositionem ut late Quintilianus & Cicero.

Conclusio illa debet efficaciores locos orationis repetere: & breuiter sub quodam epilogo omnia reuocare quae prius dicta sunt ita ut principium reuocet ad finem: & finis ad principium: & sic est finis. Nihil tamen adeo videtur difficile in hoc artificio quam facere exordium: quia non videtur nasci ex terminis artis. Bene concludere adhuc difficilius.

Oratio exemplaris

Socrates ille philosophorū princeps facile & p̄ oīm
adolescētē quēdā ingenua & liberali forma p̄ditū
intuēs cū is quidē tacit⁹ diutule astaret: qn̄ ingt lo
quere; age vt te videā o adolescēs: scilicet sup̄ aīo & oratiōe
magis q̄ specie exteriori iudicādū rat⁹. Atq; eqdē nūc quoq;
haud alit̄ cēleo excellētiā tuā doctor egregie seu potius oēs
vos q̄ adestis: vn̄ em̄ p̄ oīb⁹ locut⁹ est: velle aī īgenioliq; mei
ex orōne piculū facere. Et eqdē tāetsi nūc vereor vt expecta
tioni vr̄e parū satisfaciā: tñ quia nō est quo possim hoc onus
dicēdi hōeste auersari: ī eū em̄ vltro descēdi cāpū: vt gorgia
no more quacūq; de re velletis dicturū spopōderim: nec mī
hī nūc pedē retro licet referre. q̄ppe galeatū sero duelli p̄ce
nitet. Esto igit̄ q̄ mīhi excellētia tua p̄posuit dictiōis huius
thema: ex media p̄hōz ac dialēcticoz schola deprōptū: Ac
cidētia cōferat magnā p̄tē ī eo qđ qđ est. Et qm̄ nō breuitate
dialēctica qn̄ oratorio s̄ymate p̄positionē hāc tractare cōtē
dim⁹: primū oīm dispiciam⁹: sint ne accidētia: & qđ sint: deī
de qđ sibi velit hoc qđ qđ est ac postremo: quō magnā partē
accidētia ī eo qđ qđ ē cōferāt. Eē accidētia quodāmō sed nō
silīter tradūt p̄hī: id qđ accidētis puulgata dictio declarat:
q̄ppe accidēs est qđ p̄t̄ adesse & abesse p̄ter subiecti corru
ptionē. Nimirū igit̄ eē accidētis a subiecto depēdet ita sane
vt absq; subiecto oīo qđ ē nō sint: cui⁹ ratio est q̄a sunt ī alio
& nō qđ ē vt pars. Impossibile est tñ ip̄a eē absq; eo ī quo sūt
cōmensurant̄ igit̄ subiecto: & subiecti nūerositate nūerant̄.
Sic nēp̄ hęc albedo & hęc triangularitas sunt quaten⁹ hoc
aut hoc (cuī insūt) subiectū p̄manet: simulq; cū eo vt ita di
xerim adolescūt & senescūt & itereunt & locū mutāt & cir
cūscribunt̄ & pegrinant̄ & sedēt & cōplicant̄. Atq; ad hunc
quoq; modū sepe nūero īuicē cedūt: scilicet calore pulso frī
gus admittit̄: & calamitosam paternitatē orbītas excipit:
& dulce olīm coniugiū tristi viduitate mutāt. Iam vero ex
his quæ de accidente dicta sunt: id quod quid est: quid aut

Remūdi Lullī

cuiusmodi sit patere arbitror: non semel em̄ subiecti mētiōnem fecim⁹, cui q̄tū & vt ita loquar entitatis ratio pprie cōuenit: vt quod suæ entitatis robore accidētia sustinet & fulcit atq; sustētat: quippe a substando haud dubiū substantię nomē deductū ē: Et priā qdē substātia q̄ principalit̄ & maxie substat̄ dicit̄. Hoc itaq; qd̄ substat̄ ex his q̄ ei accidūt p̄sepe cōgnoscit̄: siquidē substāria intelligibilis est: accidētia fere sensibilia: quę sensib⁹ interiorib⁹ exterioribusq; p̄cipiūt. Vt autē sēsus nostri sunt intellect⁹ sic ea quoq; q̄ sensib⁹ p̄cipiūt ministro qdā ad ei⁹ cognitionē qd̄ intelligibile est quasi manuducunt. Enimvero vt multiplex ē accidētīū varietas sic multiplex quoq; ad cognitionem ei⁹ qd̄ qd̄ est insinuat̄io. Hāc autē accidētīū varietatē nouē p̄hi distinxere capitibus q̄ p̄cipia seu p̄dicamenta appellant: mirūq; illud est in tanta ipsorū varietate sūmā ad hoc eē cōcordiā: & asperrimas rurū īmicitias: nam vt verbī gr̄a dicam⁹ calor & frigus cōueniūt qdē maxime: nam sub eodē sūt genere qualitatis: & maxime quoq; discrepant: nam mutuo se expellunt neq; inuicē cōpatiūt̄. Capitaliusq; oīno est inter accidētia principalia seu extrema dissidiū: nā media: q̄q; vtrunq; nō p̄cipiāt tñ atrociter inuicē nō cōfligunt. Omnino vero vt in plāndo qd̄ efficacius est alterum vincit atq; expugnat inq; eius locum succedit̄: at vbi equo Marte pugnatur longius est certamen: sic sane in iis q̄ ex contrariis composita sunt assidua est belligeratio: & lis illa Platonica donec mixtum soluatur & compositio ea labefactetur. Sunt autem hęc quę diximus hactenus vulgo quoq; philosophātium notoria: & quę scholarū omnium (si quidem sentiāt) parietes & tabulata percallent. At (si quidem libet alius audire & dignitatibus vestris accommodatius) alia ratione hanc ipsam proportionem pertractemus. Accidētia nunc itaq; libet appellare omnia quę extra deum sūt & quę deus non sunt. Solum autem deum id quod quid est. Atq; ne id noue aut affectate nimium dicere videamur: dei ad Moysen loquentis vnum afferatur verbum. Interro

Oratio exemplaris

gauit Moyses dñm; quinam esset & qđ haberet nomen. Ille autē ego inqt sum qui sum: sic loquere filiis Israel; qui est misit me: ppter ea qđ qđ est bonū hoc eē necesse est. Solus autē de⁹ bo n⁹: sol⁹ igī de⁹ est. q ergo nō sūt de⁹ haud septe hac cōsidera- tiōe accidētia dicem⁹. Sed bōitas creata ē illi⁹ createq̄ bonitatē velut ymbra quædā. Nempe illa immensa est atq̄ eterna: hec autem finibus certis cōscripta: & tpis āgustis inclusa. Pōt illa diuina quidem bonitas absq̄ mūdāna subsistere: mūdāna autē absq̄ diuina nequāq̄. Atq̄ hac testatur Sīmonides ille noster cum ait. Aperiente te manum tuā omnia implebun- tur bonitate. Jam vero cognitio & industria q̄ omnibus qui- dem rebus aliqua quodammodo inest: his siquidem clarius illis autē obscuri⁹. Si sūt ergo ardor & studiū sui aut rerū sūsū & si cōueniētium: oīa hæc sunt ex cognitione amoreq̄ diuino exp̄ssa: sed adeo sane lōge vt respectu lucis illius q̄ solē vincit & amoris flagrantis tenebræ cimeriē & gelu glatiāle possūt appellari. Quid dicam de virtute: quæcunq̄ ea rebus inest ni si diuina sit virtute fulcita: nōne omnis fragilis est et caduca? Fallaces vero rerū cōditiones & instabiles vt ita loquar stat⁹ quis non videt nisi qui sciens ac volens quocunq̄ se vertat: corpis animiq̄ oculos claudit? O vanas hoīm spes: o deside- ria cęca: q̄ iter tātā tāq̄ īsignē rerū oīz fragilitatē glie studēt q̄ ī his q̄ dixi accidētib⁹: firmamēci aliqd collocant: & nō po- ti⁹ eo q̄ est. Astruit ille eđes marmore pario: & sūmo auro la- cunaria obducit. excauat alius montes & abdita inde eruit metalla. alius agris atq̄ hortis colēdis studet: & frequētius alius cogit armēta: multo vero magis pleriq̄ hoīb⁹ sub ptā- tē suā redigēdis incūbūt & nec suo nec alieno dū id efficiāt sanguini pcūt: q̄ si qs est animo paulo erectiore sidera cōtē- plat aut intelligentias q̄s appellant inuestigat. Sed nō est stu- diorū fructus si qs ī eo subsistit: qn maius fuerit op̄pcū in- ei⁹ q̄ est cognitionem pergere ex accidētīū horū cōtempla- tione. magnam quippe partem conferunt in eo quod quid ē

Remundi Lulli

hoc est ad ei⁹ qui qd est est cognitionē, Insensibilia enim dei vt ait Paulus ad Ro. a creatura mundi per ea q̄ facta sunt in intellectu cōspiciuntur: scilicet domorū atq; turriū p̄sidia qb⁹ ciuitates priuatim publiceq; firmātur deum rerū oīm ostēdunt p̄sidentem esse monstrantq; tutorem: quippe si quid in his p̄sidiū est quē manus fabrefecit humana q̄ro magis in eo qui ipsas hoīm fabricatus est manus: Recte igitur propheta ille psalmographus Nisi inquit dominus ēdificauerit domum in vanum laborauerunt. &c. Qz si ab iis quæ artificio constant ad naturam magis libet accedere: per omnes gradus offendemus: aliqua eorum quæ nos in ei⁹ qui est cognitionē adducant scilicet (vt verbī gr̄a aliqua attingam⁹) inexhaustę fontium scaturigines indeficiēt nos credere mouent dei bonitatē quę assidua largitione nihil minuitur aut euacuatur ceu fontes perpetua aquarum emanatione nō deficiunt vnq̄ neq; siccantur. Terrę vero ipsius latitudo seu amplissima dixerim potius cœli capacitas: imensam dei imaginē testant. Iā vero perpetua hęc elementorum iuuenta minime senescentem dei indicant æternitatem. Quid innumere arborum et plantarum vires: vim ne dei omnipotentem approbant: Mirum hercle si medici ex harum cōtemplatione in positione diuinæ admirationis non rapiuntur. Alia vero multo luculentius eum qui est nobis ostendunt: nempe formicę apes fibri canes milleq; huius generis industria sibi ingēnita creatoris sapientiam q̄q̄ muta p̄dicare vident. Hic Salomon: Nunqd non sapientia clamitat in summis excelsisq; verticibus? Rursus alia quoq; affectibus suis diuini animi quasdā exhibent notas: pugnant quippe pro catulis & coniugia sua particularia defendunt. Virtutes autem diuinas nullum animal tam clare exprimit q̄ homo: i eo enim iustitia/miseriordia/prudentia: ita quidem vt si semet homo sedulo contēpletur possit bonam magnamq; partem cognitionis eius qui est ex sui ipsius cōsideratione venari. Nec mi

Oratio exemplaris

rum: est enim ad imaginem & similitudinem dei factus: siue em̄ inferiora se siue semetip̄m homo rimetur abūde inueniet quibus in eius qui est cognitionem aliquam adducatur. Quā si suspiciat: & in ea quę supra se sunt oculorum mentisq; acie dirigat papę quāto insignius eum qui est cognoscer! Celi em̄ narrant gloriā dei. Et certe veritatis diuinę haud vsq; alibi tam clara sunt q̄ in cœlo documenta vbi stellę etiā quę errores appellantur minime errant: sed lege certissima oriunt̄ & occidunt. Igit̄ is qui mihi sæpe vocandus ad partes Dauid p̄pheta ait: Sol cognouit occasum suum. Deniq; si daret nobis angelos penitus cognoscere: ibi om̄i persp̄citate dei gloriā intueremur. sunt em̄ seu specula certissima nulli obnoxia corruptioni: q̄ diuinitas assidua sui cōtemplatione nitidissime expoliuit. Sed iam quidem diutius ac propositum fuit: in accidētium serie immoratus sum: & multo tamē minus q̄ res ipsa postulat, nullus em̄ dicēdi finis esset si quis uel̄it q̄ in rebus sunt diuinitatis imagines singulas persequi. Et oīno authore Dionysio de rebus sacris p̄fectissime loquēdum est. Ergo postq̄ accidētia magnam partem conferre in eo quod quid est mōstrauim⁹: idēq; & mathematice & theologice fieri admonuimus: nunc q̄ in eādē sententiā ex medicis atq; iuricōsultis dici possent consulto omittimus: tū q̄ ex his quę dicta sunt pleraq; horū trahūtur: tum ne ad clepsydram quod aiunt declamās nouum ab integro sermonem ordiamur.

Finis.

Sub prælo Ascensiano ad. XIII kalendas
Decembris: Anni huius, M. D. XV.

